

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки і менеджменту

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ

05 Соціальні та поведінкові науки
051 Економіка
Міжнародна економіка

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Економічні санкції в системі державного регулювання
зовнішньоекономічної діяльності»

здобувача Беримця Дениса Валерійовича

(підпис)

Науковий керівник: д-р. екон. наук, проф. Яценко О.М.

(підпис)

Робота допущена до захисту перед
екзаменаційною комісією з атестації здобувачів
вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри:_____

(підпис)

Київ 2024

ООН, ЮНКТАД, IMF, EIA, OFAC, WBD), консалтингових компаній (McKinsey & Company), а також аналітичні доповіді, електронні ресурси світової мережі Інтернет.

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Економічні санкції та особливості їх застосування в міжнародних відносинах
Розділ 2	Ефективність та наслідки економічних санкцій
Об'єкт дослідження:	Процеси запровадження економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
Предмет дослідження:	Причини, фактори, умови та наслідки застосування економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Метою дослідження є розкриття теоретичних положень, розгляд основних принципів державного регулювання, дослідження ефективності економічних санкцій, основних принципів застосування та впливу санкцій на галузі економіки окремих країн.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Обґрунтувати теоретичні положення та принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності
	Розглянути міжнародні економічні санкції як ефективний інструмент зовнішньої політики країн
	Дослідити основні принципи економічних санкцій та специфіку їх позиціонування в сучасних міжнародних відносинах
У розділі 2	Дослідити вплив економічних санкцій на зовнішньоекономічну діяльність країн
	Розглянути систему економічних санкцій ЄС щодо третіх країн
	Визначити напрями підвищення ефективності міжнародних економічних санкцій

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

« » 2024 р.

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

« » 2024 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 59 сторінок, 8 таблиць, 12 рисунків, список використаних джерел з 49 найменувань, 2 додатки.

Економічні санкції в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Об'єктом дослідження виступають процеси запровадження економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом дослідження є причини, фактори, умови та наслідки застосування економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи полягає в розкритті теоретичних положень, розгляд основних принципів державного регулювання, дослідження ефективності економічних санкцій, основних принципів застосування та впливу санкцій на галузі економіки окремих країн.

Завданнями роботи є:

- розкрити теоретичні положення та принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- розглянути міжнародні економічні санкції як інструмент зовнішньої політики країн;
- визначити основні принципи економічних санкцій та їх специфіку позиціонування в міжнародних відносинах;
- дослідити вплив економічних санкцій на зовнішньоекономічну діяльність країн;
- розглянути систему економічних санкцій ЄС щодо третіх країн
- визначити напрями підвищення ефективності міжнародних економічних санкцій.

Практичне значення отриманих результатів дипломної роботи полягає у можливості використання результатів дослідження для подальшого аналізу ролі економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, їхньої ефективності як інструменту впливу та розробки стратегії покращення ефективності економічних санкцій.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024 р.

Рік захисту роботи 2024 р.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, міжнародні економічні санкції, державне регулювання, санкційні режими, фінансові операції, ефективність економічних санкцій, міжнародна економічна діяльність.

Відгук
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Беримця Дениса Валерійовича

На тему: «Економічні санкції в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності»

1. *Актуальність теми:* Сьогодні тема економічних санкцій стає все більш актуальною у зв'язку із зростанням поширеності економічних зв'язків і політичних конфліктів між державами. Економічні санкції стали звичайним компонентом зовнішньої політики багатьох держав і організацій по всьому світу. Їх використовують для досягнення таких цілей, як зміна курсу політики в цільовій країні, припинення порушень прав людини, боротьба з тероризмом і запобігання насильницьким конфліктам. Сучасні міжнародні відносини характеризуються високим ступенем залежності, що робить санкції потужним методом примусу.

2. *Позитивні риси кваліфікаційної роботи:* в КБР зроблена спроба оцінити вплив економічних санкцій на зовнішньоекономічну діяльність країн, розглядаються механізми, через які санкції впливають на імпорт та експорт, наведено приклади країн, які перебувають під санкціями.

3. *Наявність самостійних розробок автора:* Беримець Д.В. дослідив систему економічних санкцій ЄС щодо третіх країн, він акцентує увагу, що процес застосування санкцій ЄС є складною системою, яка потребує значної координації між установами ЄС і зосереджується на дотриманні законів, прозорості та колективному прийнятті рішень, усі з яких представляють принципи співпраці та юридичної строгості союзу. Географічний розподіл санкцій ЄС, як правило, відображає зовнішньополітичні пріоритети та регіональні інтереси Європейського Союзу.

4. *Цінність теоретичних висновків і практичних рекомендацій:* здобувач вивчив суть і природу міжнародних економічних санкцій як одного з ефективних інструментів зовнішньої політики країн. Зробив висновок, що економічні санкції залишаються важливим інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Економічні санкції можуть стати каталізатором значних змін у політиці, але потребують ретельного планування, аналізу та міжнародної координації, щоб максимізувати свою ефективність і мінімізувати негативні наслідки.

5. *Наявність недоліків:* Досліджуючи напрями підвищення ефективності міжнародних економічних санкцій, необхідно було ширше вивчити це питання, адже домінує в дослідженні підхід ЄС. Робота виграла б, якби автор використав

статистичні методи дослідження для підтвердження результатів дослідження. Робота має ряд граматичних, стилістичних і технічних помилок.

6. *Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:* Кваліфікаційна бакалаврська робота відповідає встановленим методичним вимогам і може бути допущена до захисту перед ЕК.

Науковий
керівник

(підпис)

д.е.н., професор

(науковий
ступінь, учене
звання)

Яценко О.М.

(прізвище,
ініціали)

“03” червня 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1	12
<u>ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В</u> <u>МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ</u>	<u>12</u>
1.1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	12
1.2. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН	22
1.3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПОЗИЦІОНУВАННЯ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	30
РОЗДІЛ 2	36
<u>ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА НАСЛІДКИ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ.....</u>	<u>36</u>
2.1. ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇН	36
2.2 СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ ЄС ЩОДО ТРЕТІХ КРАЇН.....	48
2.3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ	56
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність теми: У сучасному світі тема економічних санкцій набуває особливої актуальності через зростаючу глобалізацію економічних відносин та політичну напруженість між країнами. Економічні санкції стали одним із головних інструментів зовнішньої політики багатьох держав і міжнародних організацій. Вони використовуються для досягнення різноманітних цілей, таких як зміна політичного курсу країн-об'єктів, припинення порушень прав людини, боротьба з тероризмом і запобігання збройним конфліктам.

Сучасні міжнародні відносини характеризуються високим рівнем взаємозалежності, що робить санкції ефективним засобом тиску. У зв'язку з цим дослідження ефективності санкцій, їхнього впливу на економіку та політичну стабільність країн стає все більш важливим. Глобальні виклики, такі як анексія Криму Росією, повномасштабна війна в Україні, ситуація в Ірані та Північній Кореї, демонструють необхідність розробки та застосування дієвих санкційних механізмів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: економічні санкції та зовнішньоекономічна діяльність є актуальною темою сьогодення, ці теми розглядається відомими організаціями, дослідниками, політичними діячами. Важливий внесок у дослідження економічних санкцій та їхнього впливу внесли такі зарубіжні дослідники, як: Д. Лопес, Дж. Гордон, П. Самуельсон, Г. Хауфбауер, Р. Гіплін, Д. Шотт, С. Малоуні, К. Хілл, Р. Хаас, В. Зодук, З. Хоувел, Дж. А. Еліот, А. Л. Фрідберг, Т. Ш. Уїтні, М. Л. Шнайдер, Дж. Л. Гелбрейт, А. В. Крізен, Дж. А. Кіркланд, С. Б. Коен, А. Л. Лейк, Дж. Д. Сакс, К. П. Джордж, Г. Л. Смит, В. Х. Льюїс, Л. Н. Пейдж, П. Д. Пітерс, М. Р. Вулф, С. Х. Сейєд, Н. А. Кларк. В Україні вивченню зовнішньоекономічної діяльності присвятили свої роботи: О. Яценко,

А. Іщенко, О. Каніщенко, Н. Кудирко, Т. Мельник, В. Мазаракі, Т. Циганкова, Т. Гордєєва, Т. Панфілова та інші.

Розглядаючи як економічний вплив, так і поведінкові аспекти урядів підсанкційних країн.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розкриття теоретичних положень, розгляд основних принципів державного регулювання, дослідження ефективності економічних санкцій, основних принципів застосування та впливу санкцій на галузі економіки окремих країн.

Для досягнення цієї мети було поставлено ряд завдань:

- розкрити теоретичні положення та принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- розглянути міжнародні економічні санкції як інструмент зовнішньої політики країн;
- визначити основні принципи економічних санкцій та їх специфіку позиціонування в міжнародних відносинах;
- дослідити вплив економічних санкцій на зовнішньоекономічну діяльність країн;
- розглянути систему економічних санкцій ЄС щодо третіх країн
- визначити напрями підвищення ефективності міжнародних економічних санкцій.

Об'єктом дослідження є процеси запровадження економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом дослідження є причини, фактори, умови та наслідки застосування економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано відповідні методи, потрібні для досягнення поставленої мети та задач, а саме: історико-логічний метод (для систематизації теоретичної складової), статистичний та графічний методи (під час побудови таблиць та рисунків), аналітико-статистичний (для визначення фактичного впливу економічних санкцій, інвестиційного фону країн, ефективності їх використання), метод порівнянь (під час аналізу змін в економічних галузях при застосуванні економічних санкцій до країни), компаративний аналіз (при аналізі економічного становища підсанкційних країн та їхнього розвитку) системний підхід (при розгляді структури застосування економічних санкцій ЄС щодо третіх країн), метод теоретичного узагальнення (при формулюванні висновків до розділів та загальних висновків).

Практична значущість дипломної роботи полягає у можливості використання результатів дослідження для подальшого аналізу ролі економічних санкцій в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, їхньої ефективності як інструменту впливу та розробки стратегії покращення ефективності економічних санкцій.

Інформаційною базою дослідження є монографічні дослідження і наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів; статті та публікації ЗМІ з посиланням на офіційні джерела; інформація з ресурсів державних служб України та її законів; звітні та статистичні дані динаміки економічних показників країн, рейтинги та аналізи від міжнародних організацій (WTO, ООН, ЮНКТАД, IMF, EIA, OFAC, WBD), консалтингових компаній (Mckinsey & Company), а також аналітичні доповіді, електронні ресурси світової мережі Інтернет.

Структура дослідження. Робота складається із вступу, двох розділів, 8 таблиць, 12 рисунків, 2 додатків, висновків, списку використаних джерел із 49 найменувань. Загальний обсяг роботи 59 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В

МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1. Теоретичні положення та принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Поняття та сутність державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності охоплює широкий спектр політик, законів та заходів, спрямованих на управління міжнародною торгівлею, інвестиціями та економічними відносинами країни. Ця нормативно-правова база покликана забезпечити відповідність зовнішньоекономічної діяльності національним інтересам, сприяти сталому розвитку та міжнародному співробітництву. Розглянемо поняття, цілі, функції, інструменти та систему органів, залучених до цього процесу регулювання.

Принцип	Суть
Меркантилізм	Меркантилізм - це протекціоністська теорія, яка наголошує на накопиченні національного багатства через позитивний торговельний баланс, що досягається шляхом максимізації експорту та мінімізації імпорту. Вона виступає за значне державне втручання для досягнення економічних цілей, насамперед за допомогою тарифів і торговельних бар'єрів для захисту вітчизняної промисловості. Теорія стверджує, що національна сила походить від позитивного торговельного балансу, а колонії часто використовуються для забезпечення сировини та ринків збуту.

Принцип	Суть
Лібералізм	Економічний лібералізм виступає за мінімальне втручання держави в економіку, просуваючи ідею про те, що ринки повинні бути максимально вільними від тарифів, квот та регулювання. Він ґрунтується на переконанні, що вільна торгівля веде до більш ефективного розподілу ресурсів, збільшення інновацій та загального економічного зростання, що приносить користь усім країнам, які беруть у ній участь. Поняття "невидимої руки" Адама Сміта припускає, що завдяки вільному підприємництву прагнення індивідів до власних інтересів природним чином сприяє досягненню найкращих загальноекономічних результатів.
Протекціонізм	Протекціонізм підтримує регулювання імпорту та експорту з метою захисту вітчизняної промисловості від іноземної конкуренції. Ця теорія виступає за використання тарифів, імпортних квот і субсидій для місцевого бізнесу як інструментів для стимулювання зростання вітчизняної промисловості та захисту робочих місць. Хоча протекціонізм може забезпечити короткострокові вигоди, такі як захист робочих місць у певних секторах, він може призвести до торговельних війн, зростання споживчих цін і загальної неефективності економіки.

Таблиця 1.1 – Теорії державного регулювання

Джерело: складено на основі [3], [5]

У таблиці вище наведено детальний аналіз трьох основних теорій державного регулювання в міжнародній економіці: Меркантилізм, лібералізм та протекціонізм. Кожна теорія сформульована через глибоке занурення в її основну суть, висвітлюючи те, як вони концептуалізують роль уряду в економічній діяльності, особливо в контексті торгівлі. Меркантилізм виступає за сильну роль уряду для досягнення позитивного торговельного балансу та накопичення національного багатства. Лібералізм, започаткований такими мислителями, як Адам Сміт, виступає за мінімальне державне втручання, стверджуючи, що вільні ринки ведуть до оптимальних економічних результатів завдяки "невидимій руці" саморегулювання. Протекціонізм, з іншого боку, підтримує введення

тарифів і квот для захисту вітчизняної промисловості від іноземної конкуренції, стверджуючи, що це захищає місцеві робочі місця і бізнес. Розуміння цих теорій дає ключове уявлення про різні підходи та філософію, які формували економічну політику та практику міжнародної торгівлі протягом всієї історії. [3]

Тема державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є ключовою у вивченні глобальної політичної економії, де важливість збалансування національних та міжнародних інтересів не може бути недооцінена. Роберт Гілпін у своїй праці "Global Political Economy" підкреслює складність цього завдання, зазначаючи, що "головна мета національної політики полягає в тому, щоб переваги глобальної економічної інтеграції не були затьмарені втратою економічного суверенітету і контролю над власною економічною долею". [1]

Далі, розглядаючи інструменти та функції державного регулювання, Пол Кругман та Моріс Обстфельд у своїй книзі "Міжнародна економіка: Теорія і політика" обґрунтовують важливість таких заходів, стверджуючи, що "торговельна політика дозволяє країнам переміщувати доходи від іноземних виробників до вітчизняних, а в деяких випадках і між вітчизняними виробниками". [2] Це підкреслює економічний перерозподіл і галузеву підтримку як ключові аспекти регулювання.

Рисунок 1.1

Джерело: складено автором на основі [6]

Функції державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) охоплюють кілька ключових аспектів, кожен з яких має своє особливе призначення та вплив на економіку. Захисні функції регулювання включають захист національних виробників від недобросовісної конкуренції та демпінгу, що дозволяє запобігти нечесним торговим практикам, які можуть шкодити вітчизняному ринку. Крім того, державне регулювання забезпечує продовольчу безпеку та захист стратегічних галузей економіки, які є життєво важливими для національної безпеки і стабільності. [4]

Стимулююча функція державного регулювання спрямована на сприяння розвитку експорту та диверсифікації зовнішньої торгівлі. Це включає залучення іноземних інвестицій та передових технологій, що допомагає підвищити конкурентоспроможність національних компаній. Держава також активно підтримує національні компанії на зовнішніх ринках, надаючи їм необхідні ресурси та допомогу для ефективної конкуренції за кордоном.

Регулююча функція забезпечує встановлення чітких правил та норм здійснення ЗЕД, що включає контроль за дотриманням законодавства у цій сфері. Важливим аспектом є також забезпечення прозорості та передбачуваності умов ведення бізнесу, що є критично важливим для створення сприятливого інвестиційного клімату.

Фіскальна функція включає збір митних платежів та податків від зовнішньоекономічних операцій, що стає джерелом значних доходів для держави. Ці кошти використовуються для фінансування державних програм та проектів, що підтримують соціально-економічний розвиток країни. [9]

Особливу увагу на необхідність гармонізації національного та міжнародного регулювання привертають Пітер Ван ден Боссе та Вернер Здоуц у книзі "Право та політика Світової організації торгівлі", вказуючи на "багаторівневу природу регулювання торгівлі, яка вимагає безперешкодної взаємодії між національним та глобальним рівнями, де правила та політика на всіх рівнях повинні співіснувати та доповнювати один одного заради глобальної економічної стабільності та зростання". Це підкреслює складність взаємодій і необхідність узгодженості між різними рівнями регуляторних органів. [7]

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності є багатограним процесом, який охоплює різні методи, спрямовані на управління та вплив на міжнародні торговельно-економічні відносини країни. Ці методи можна умовно поділити на економічні та адміністративні, кожен з яких має свої специфічні регуляторні цілі та наслідки. Розглянемо ці методи детальніше, посилаючись на відомі книги, публікації та інші джерела інформації.

Рисунок 1.2 – Методи регулювання ЗЕД

Джерело: складено автором на основі [5], [2]

Економічні методи державного регулювання включають тарифні, нетарифні та податкові заходи, кожен з яких покликаний впливати на економічну поведінку вітчизняних та іноземних учасників ринку.

- Тарифи: Тарифи - це податки, що накладаються на імпортні товари, роблячи їх більш дорогими і менш конкурентоспроможними порівняно з вітчизняними товарами. Цей метод покликаний захистити вітчизняну промисловість від іноземної конкуренції. Пол Кругман та Моріс Обстфельд обговорюють використання та наслідки тарифів у книзі "Міжнародна економіка: Теорія і політика", зазначаючи: "Тарифи, підвищуючи ціни на імпортні товари, надають конкурентну перевагу вітчизняним виробникам на місцевому ринку" [2]
- Нетарифні заходи (НТЗ): НТЗ включають широкий спектр політичних заходів, відмінних від тарифів, таких як стандарти, правила та процедурні перешкоди, які можуть впливати на ціну та

обсяги торгівлі товарами. Джагдіш Бхагваті в роботі "Протекціонізм" описує різноманітність і складність нетарифних заходів, підкреслюючи їх зростаюче значення в глобальних торговельних переговорах. [8]

- Податкові стимули: Податкові стимули використовуються для заохочення певних видів економічної діяльності, таких як експорт або інвестиції в певні сектори. Вони можуть включати податкові пільги, кредити або звільнення від сплати податків, спрямовані на підвищення привабливості певних видів економічної діяльності. У роботі "Податкова політика для країн, що розвиваються" обговорює роль податкових стимулів у впливі на зовнішньоекономічну діяльність, підкреслюючи їхній потенціал для залучення іноземних інвестицій та стимулювання економічного зростання. [10]

Адміністративні методи передбачають пряме втручання держави в торгівлю через ліцензування, квотування, ембарго та інші регуляторні заходи.

- Ліцензування: Ліцензування контролює обсяг і тип товарів, якими можна торгувати, вимагаючи від бізнесу отримання дозволу на імпорт або експорт певних товарів. Цей метод може бути використаний для обмеження потоку товарів з різних причин, включаючи національну безпеку, охорону здоров'я та захист навколишнього середовища.
- Квотування: Квоти обмежують кількість товару, яку можна імпортувати або експортувати протягом певного періоду часу. Як і тарифи, вони захищають вітчизняну промисловість, але шляхом прямого обмеження обсягу конкуруючого імпорту. Кругман і Обстфельд обговорюють вплив квот на торгівлю, стверджуючи: "Квоти, безпосередньо обмежуючи кількість імпорту, можуть підвищувати внутрішні ціни і обмежувати споживчий вибір,

приносячи вигоду вітчизняним виробникам за рахунок споживачів" [2]

- Ембарго: Ембарго - це офіційна заборона на торгівлю з певними країнами або обмін певними товарами. Часто застосовувані з політичних міркувань або з міркувань безпеки, ембарго мають на меті чинити економічний тиск на країни з метою зміни їхньої політики або поведінки. У книзі "Economic Sanctions Reconsidered" Гарі Хуфбауер та ін. досліджують ефективність та наслідки ембарго як інструменту зовнішньої політики.[11]

Ці методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності застосовуються на основі поєднання економічних цілей, політичних міркувань та міжнародних зобов'язань. Вони ілюструють спектр інструментів, доступних урядам для формування та захисту своїх економічних інтересів на глобальному ринку.

Рік	Заходи державного регулювання	Статистичні дані та вплив на міжнародну торгівлю
2019	Скасування експортних мит на зернові культури	Збільшення експорту зернових на 15% у порівнянні з 2018 роком (Джерело: Державна служба статистики України).
2019	Підвищення ввізного мита на деякі види сталевих продукції	Зменшення імпорту сталевих продукції на 8% у порівнянні з 2018 роком (Джерело: Державна митна служба України).
2020	Введення тимчасових обмежень на експорт медичних масок та антисептиків	Зниження експорту цих товарів на 95% у порівнянні з 2019 роком (Джерело: Державна служба статистики України).
2020	Спрощення процедур імпорту медичного обладнання та ліків	Збільшення імпорту медичного обладнання на 20% у порівнянні з 2019 роком (Джерело: Державна митна служба України).
2021	Угода про вільну торгівлю з ЄС	Збільшення експорту до ЄС на 12% у порівнянні з 2020 роком (Джерело: Міністерство економіки України).

2021	Збільшення квот на безмитний імпорт електромобілів	Збільшення імпорту електромобілів на 35% у порівнянні з 2020 роком (Джерело: Державна митна служба України).
2022	Введення санкцій проти Росії та Білорусі	Зменшення експорту до цих країн на 90% у порівнянні з 2021 роком (Джерело: Державна служба статистики України).
2022	Спрощення митних процедур для експортерів	Збільшення експорту до країн ЄС на 5% у порівнянні з 2021 роком (Джерело: Міністерство економіки України).
2023 (січень-березень)	Програми державної підтримки експортерів	Збільшення експорту ІТ-послуг на 10% у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року (Джерело: Міністерство цифрової трансформації України).
2023	Збільшення імпортних мит на російські та білоруські товари	Зменшення імпорту з цих країн на 98% у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року (Джерело: Державна митна служба України).

Таблиця 1.2 – Державне регулювання

Джерело: Складено автором на основі [12,13,14,15]

Принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності відіграють ключову роль у забезпеченні ефективної та збалансованої участі країни у світовому ринку. Вони сприяють захисту національних інтересів, економічному зростанню та чесній конкуренції, базуючись на міжнародному праві та індивідуальних економічних стратегіях кожної країни. Важливим є розуміння кожного з цих принципів, що дозволяє глибше оцінити їх значення та застосування в глобальному контексті, спираючись на авторитетні джерела. [4]

Почнемо з принципу законності, який є фундаментальним у зовнішньоекономічній діяльності. Він забезпечує, що всі дії та політики у сфері міжнародної торгівлі та інвестицій регулюються як міжнародним, так

і внутрішнім законодавством. Світова організація торгівлі (СОТ) відіграє ключову роль у цьому аспекті, створюючи правові рамки для забезпечення стабільності та передбачуваності міжнародних економічних відносин. [9]

Далі, принцип економічної доцільності вимагає оцінки економічних вигод та витрат, пов'язаних з зовнішньоекономічною політикою. Це сприяє оптимізації ефективності національної економіки, дозволяючи країнам досягати зростання шляхом раціонального використання ресурсів. Майкл Портер у своїй книзі "Конкурентні переваги націй" підкреслює, що країни можуть зміцнювати свої позиції на міжнародному рівні, розвиваючи унікальні конкурентні переваги. [16]

Захист національних економічних інтересів включає в себе забезпечення економічної безпеки та суверенітету. Цей принцип включає заходи проти іноземного втручання у критично важливі галузі та захист природних ресурсів. Дені Родрік у "Парадоксі глобалізації" аргументує необхідність балансу між відкритістю до глобалізації та захистом від її потенційно шкідливих впливів. [17]

Нарешті, принцип рівності умов забезпечує, що всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, незалежно від країни походження, мають однакові можливості на міжнародному ринку. Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) підтримує політику, яка сприяє справедливості та рівності в міжнародній торгівлі, що допомагає зміцнити глобальну економічну стабільність і розвиток.

1.2. Міжнародні економічні санкції як ефективний інструмент зовнішньої політики країн

Економічні санкції - це форма державної політики та дій, яка обмежує або припиняє певну торговельну, фінансову чи інвестиційну діяльність з країною, організацією чи особою для досягнення цілей зовнішньої політики та національної безпеки. Цей інструмент використовується країнами для здійснення тиску без застосування військової сили з метою змінити поведінку об'єкта санкцій шляхом створення економічних труднощів.

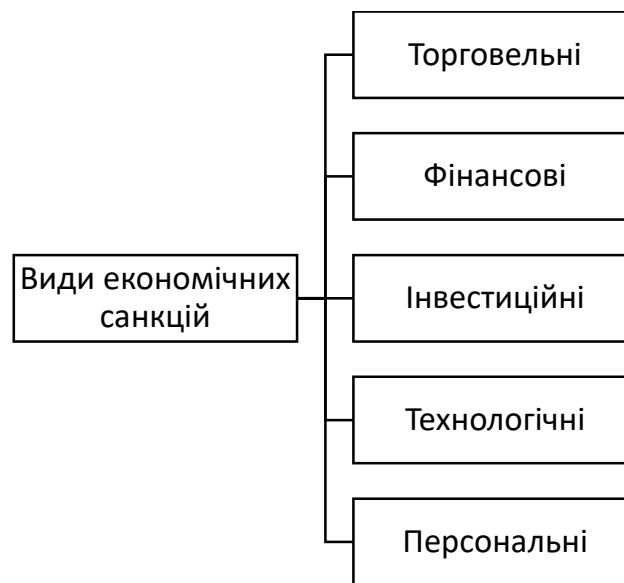

Рисунок 1.3 – Види економічних санкцій

Джерело: складено на основі [18,19,20]

Економічні санкції є важливим інструментом, який країни використовують для впливу на поведінку інших держав, організацій, або осіб за допомогою різноманітних обмежувальних заходів. Вони використовуються зазвичай для досягнення політичних, соціальних, або економічних цілей, замість застосування військової сили. Далі, детальніше оглянемо основні види економічних санкцій.

Одним із таких видів є торговельні санкції, які включають обмеження або повне припинення торгівлі товарами і послугами з країною-об'єктом санкцій. Ці санкції можуть бути виражені у забороні на імпорту певних товарів, експортний контроль, та інші торговельні бар'єри. Мета таких санкцій — послабити економіку країни-об'єкта, обмежуючи її можливості на експорт та імпорту. Наприклад, Сполучені Штати часто використовують торговельні санкції для обмеження діяльності, яка вважається шкідливою для їхніх інтересів. [4]

У свою чергу, фінансові санкції націлені на обмеження фінансових можливостей країни, організації, чи особи. Вони можуть включати заходи, такі як заморожування активів на закордонних рахунках та обмеження доступу до міжнародних фінансових мереж. За допомогою таких санкцій, Міністерство фінансів США через Управління з контролю за іноземними активами (OFAC) прагне перекрити доступ до міжнародних фінансових ринків та капіталу, що суттєво обмежує економічні можливості об'єкта санкцій.[20]

Далі, інвестиційні санкції мають на меті обмежити або заборонити інвестиції в цільову країну. Це може включати заборону на прямі іноземні інвестиції, створення спільних підприємств, або купівлю акцій місцевих компаній. Вони спрямовані на запобігання притоку капіталу у ключові сектори економіки, такі як енергетика чи інфраструктура, які могли б підтримати економічне зростання країни-об'єкта санкцій.

Технологічні санкції, в свою чергу, обмежують експорт чутливих технологій, що можуть бути використані для військових або спостережних цілей. Важливо, що ці санкції перешкоджають розвитку військового потенціалу та передових технологій, які могли б створити загрозу для безпеки.

Наостанок, персональні санкції цілеспрямовано націлені на окремих осіб, які можуть включати заборону на видачу віз, заморожування активів,

та обмеження у веденні бізнесу. Вони найчастіше стосуються політичних діячів, воєначальників або осіб, які визнані винними у корупції, тероризмі або порушенні прав людини. [18]

Застосування та ефективність цих санкцій залежить від політичної волі та економічної стабільності як країни, що їх запроваджує, так і країни-об'єкта. Економічні санкції залишаються предметом гарячих дискусій щодо їх моральності та ефективності, де аргументи від обох сторін підкреслюють їхню здатність призвести до бажаних змін без надмірних гуманітарних наслідків.

Економічні санкції застосовуються державами або міжнародними організаціями для впливу на поведінку країн, організацій або окремих осіб, які, як вважається, порушують міжнародні закони або норми. Цілі та завдання економічних санкцій різноманітні і спрямовані на вирішення питань, починаючи від забезпечення виконання міжнародних зобов'язань і закінчуючи захистом демократії та прав людини. Ці цілі глибоко досліджуються в різних наукових працях і публікаціях.

Ціль санкцій	Опис
Забезпечення виконання міжнародних зобов'язань	Санкції як засіб переконання держави скоригувати свою політику відповідно до міжнародних вимог.
Зміна політики країни-порушника	Санкції мають на меті змінити внутрішню або зовнішню політику країни, яка порушує міжнародні норми.
Запобігання конфліктам і агресії	Використання санкцій для стримування потенційних конфліктів та агресії.

Ціль санкцій	Опис
Захист демократії та прав людини	Санкції спрямовані на ізоляцію та тиск на уряди або організації, що порушують права людини.

Таблиця 1.3 – Цілі санкцій

Джерело: [11, 21]

Економічні санкції часто використовуються як інструмент, що змушує країни дотримуватися міжнародних угод і зобов'язань. У книзі "Economic Sanctions Reconsidered" досліджують, як санкції можуть забезпечити дотримання міжнародних норм, стверджуючи, що санкції "є засобом переконання країни скоригувати свою політику в напрямку, вигідному для країни, що накладає санкції, або міжнародної спільноти". Це відображає переконання, що економічний тиск може спонукати держави виконувати свої міжнародні обов'язки. [11]

Санкції також використовуються для змушення держав дотримуватися міжнародних норм і угод. Наприклад, міжнародне співтовариство може накласти санкції на країну, яка порушує умови міжнародних угод про нерозповсюдження ядерної зброї.

Акцент санкцій може бути спрямований на індукування змін у політиці країн, які ведуть агресивні дії чи підтримують тероризм. Як приклад, можна розглянути міжнародні санкції проти Ірану, спрямовані на обмеження його ядерної програми, що зрештою призвели до Плану дій щодо спільного всеосяжного вирішення (JCPOA). Девід Кортрайт та Джордж Лопес у своїй книзі "Smart Sanctions" вказують на необхідність "розумних санкцій", які мінімізують страждання цивільного населення і водночас максимізують тиск на уряди. [21]

Санкції можуть виступати як превентивний захід проти потенційних конфліктів. Наприклад, санкції проти Росії, введені після анексії Криму, мали на меті запобігти подальшій агресії. Річард Хаас у своїй роботі

"Economic Sanctions: Too Much of a Bad Thing" аналізує, як ефективно застосування санкцій може стримувати агресію, наголошуючи на необхідності уважного і розумного їх використання. [24]

Економічні санкції також використовуються для захисту прав людини та підтримки демократичних процесів. Санкції проти Білорусі, наприклад, введені у відповідь на репресії проти опозиції та порушення прав людини під час виборчих процесів.

Отже, цілі та завдання економічних санкцій є багатограними і спрямовані на вирішення деяких з найактуальніших питань у міжнародних відносинах, включаючи забезпечення виконання міжнародних зобов'язань, вплив на зміни в політиці, запобігання конфліктам, просування демократії та прав людини. Завдяки стратегічному застосуванню та міжнародному співробітництву санкції можуть слугувати потужним інструментом для досягнення цих цілей, хоча і з різним ступенем успіху та непередбачуваними наслідками.

Економічні санкції є складним інструментом міжнародної політики, що використовується державами або групами держав для впливу або зміни поведінки цільових країн, організацій або окремих осіб. Ефективність економічних санкцій є предметом дискусій серед політиків, науковців та аналітиків. Ми розглянемо переваги та недоліки економічних санкцій, фактори, що впливають на їхню ефективність, а також реальні випадки їхнього застосування, спираючись на відомі книги, публікації та інші джерела інформації.

Переваги санкцій полягають у їхній невійськовій природі, що дозволяє міжнародним акторам реагувати на порушення без застосування військової сили. Згідно з дослідженням Гері Хуфбауера та інших в "Economic Sanctions Reconsidered", санкції виступають важливим інструментом мирного примусу. Вони також слугують чітким сигналом міжнародного несхвалення, що може призвести до політичної та

економічної ізоляції країни-об'єкта санкцій. Крім того, санкції можуть бути гнучкими, що дозволяє коригувати їх обсяг та інтенсивність залежно від поведінки країни-цілі. [11]

Однак недоліки санкцій також значні. Вони можуть завдавати економічної шкоди не тільки лідерам країн-об'єктів, але й звичайному цивільному населенню, впливаючи на їх права та економічний добробут. Це особливо критично, оскільки в багатьох випадках санкції не призводять до бажаних змін у політиці цільової країни. Країни можуть знайти способи обходу санкцій, або економічний тиск може не спричинити очікуваних політичних змін. До того ж, санкції часто завдають шкоди і третім країнам, що мають тісні економічні відносини з країною-об'єктом санкцій.

Таким чином, при розгляді санкцій як інструменту міжнародної політики важливо зважати на баланс між їх потенційними перевагами та можливими негативними наслідками. Ефективне використання санкцій вимагає глибокого аналізу конкретної ситуації та потенційних наслідків для всіх сторін, задіяних у конфлікті або кризі.

Ефективність економічних санкцій значною мірою залежить від кількох ключових факторів, кожен з яких має вирішальне значення для реалізації їхніх цілей.

Перш за все, важливим фактором є форма санкцій: багатосторонні проти односторонніх. Багатосторонні санкції, особливо коли вони схвалені міжнародними організаціями, такими як ООН, мають тенденцію бути більш ефективними. Це пояснюється ширшою міжнародною підтримкою та складнішими умовами для їх обходу порівняно з односторонніми санкціями, які часто можуть бути ігноровані або обійдені через інші міжнародні відносини. [9]

Другий значущий фактор — економічна взаємозалежність між країною, що запроваджує санкції, і країною-об'єктом. Ефективність санкцій зростає, якщо об'єкт санкцій має значну економічну залежність від країни

або групи країн, які їх ініціюють. Така залежність може включати в себе критичні імпорتنі товари, доступ до фінансових ринків, та інші важливі економічні зв'язки, що робить санкції потужнішим інструментом.

Наостанок, політична та економічна стійкість країни-об'єкта також має значення. Країни з добре диверсифікованими економіками або ті, що мають міцну політичну структуру і контроль, часто здатні ефективніше протистояти негативному впливу санкцій. Такі країни можуть швидше адаптуватися до нових економічних умов або навіть використовувати санкції як спосіб згуртування внутрішньої підтримки через націоналістичні sentimenti. [9]

Таким чином, коли ми розглядаємо ефективність економічних санкцій, ці три ключові фактори формують здатність санкцій досягати бажаних політичних та економічних змін в країні-об'єкті. Врахування цих аспектів є критичним при плануванні та виконанні міжнародних санкційних режимів.

Успішний випадок	Невдача
Успішний випадок: Санкції проти Південно-Африканської Республіки (ПАР) сприяли скасуванню апартеїду в 1994 році. Міжнародні санкції, включаючи торговельні обмеження, культурний бойкот та обмеження на інвестиції, чинили значний тиск на уряд ПАР. Це, разом з внутрішнім громадським тиском, зрештою призвело до переговорів і переходу до демократії.	Невдача: Санкції США проти Куби не призвели до зміни політичного режиму. Санкції були введені в 1960 році з метою тиску на комуністичний уряд Куби. Однак, незважаючи на десятиліття санкцій, Куба залишається комуністичною державою.

Успішний випадок: Санкції проти Лівії після теракту в Локербі в 1988 році призвели до видачі підозрюваних та виплати компенсацій жертвам. Санкції включали заборону на авіаперельоти, замороження активів та ембарго на зброю. Ці заходи сприяли ізоляції Лівії та зрештою змусили її співпрацювати з міжнародним співтовариством.	Невдача: Санкції США проти Ірану не змогли зупинити його ядерну програму. Санкції були введені в 1990-х роках з метою обмеження розвитку ядерної зброї Іраном. Однак Іран продовжував розвивати свою ядерну програму, і зрештою вийшов з ядерної угоди 2015 року.
Успішний випадок: Санкції проти Росії після анексії Криму в 2014 році та вторгнення в Україну в 2022 році призвели до значного економічного спаду в Росії. Санкції включають обмеження на торгівлю, фінанси та технології. Вони також сприяли ізоляції Росії на міжнародній арені та обмежили її можливості для ведення війни.	Невдача: Санкції проти Північної Кореї не зупинили її ядерну програму та розробку балістичних ракет. Санкції були введені з метою денуклеаризації Корейського півострова. Однак Північна Корея продовжує проводити ядерні випробування та запускати ракети, незважаючи на санкції.

Таблиця 1.4 - Випадки успішного та неуспішного застосування санкцій

Джерело: складено за [20]

1.3. Основні принципи економічних санкцій та специфіка їх позиціонування в сучасних міжнародних відносинах

Застосування економічних санкцій регулюється кількома ключовими принципами, які мають на меті забезпечити їхню ефективність, етичну виправданість та відповідність міжнародному праву. Ці принципи включають законність, легітимність, пропорційність, необхідність і гуманність. Хоча література про економічні санкції охоплює широкий спектр точок зору та аналітичних досліджень, наведене нижче узагальнення ґрунтується на загальновизнаних джерелах і концепціях, які прояснюють ці керівні принципи.

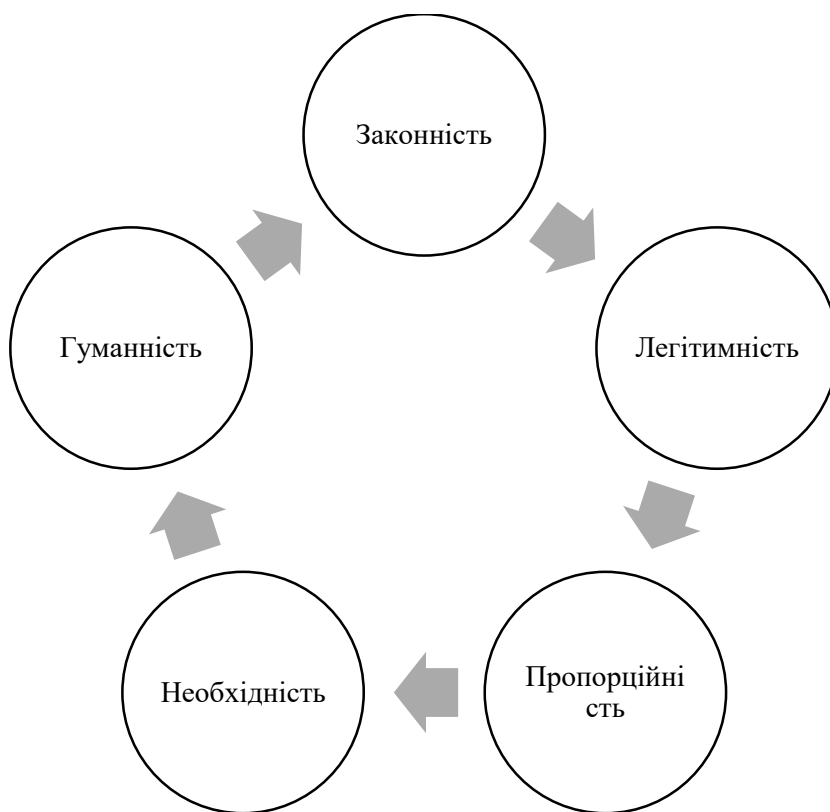

Рисунок 1.4 - Принципи санкцій

Джерело: складено за [21]

Принцип законності є основою міжнародних економічних санкцій, вимагаючи їх застосування відповідно до міжнародного права. Статут ООН

дозволяє використання санкцій як засобу забезпечення міжнародного миру і безпеки, зокрема коли вони санкціоновані Радою Безпеки. Коментар Бруно Сімма до Статуту ООН підкреслює необхідність чіткого юридичного обґрунтування для санкцій.

Далі, концепція легітимності включає моральні та політичні аспекти санкцій. Справедливість причини, широка підтримка міжнародної спільноти та відповідність більш широким цілям міжнародної безпеки є критично важливими для забезпечення ефективності санкцій. Девід Кортрайт і Джордж Лопес у своїй роботі акцентують на важливості легітимності для зменшення можливостей ухилення від санкцій. [21]

Пропорційність санкцій є ключовою для мінімізації їхнього негативного впливу, особливо на цивільне населення. Принцип пропорційності вимагає, аби обсяг та тривалість санкцій були відповідними до їхніх цілей, як аналізується у роботі Гері Хуфбауера "Economic Sanctions Reconsidered". [11]

Принцип необхідності звертає увагу на застосування санкцій як засобу останньої інстанції. Санкції мають застосовуватися лише тоді, коли інші менш жорсткі заходи виявилися неефективними або коли вони є єдиним доступним засобом для досягнення міжнародних цілей.

Наостанок, принцип гуманності наголошує на необхідності захисту прав людини і мінімізації страждань цивільного населення при застосуванні санкцій. Джеремі Фарралл у своїй книзі висвітлює важливість гуманітарних міркувань при впровадженні економічних санкцій, підкреслюючи необхідність збалансувати стратегічні цілі з гуманними умовами виконання.

Ці принципи разом формують фундаментальну основу для розуміння та застосування міжнародних економічних санкцій. Відповідно до міжнародного права та з урахуванням етичних стандартів, санкції повинні бути не тільки законними, але й легітимними, пропорційними, необхідними

та гуманними. Це дозволяє забезпечити, що санкції виконують свою роль як інструмент міжнародної політики з мінімальними негативними наслідками для цивільного населення та глобальної стабільності.

Разом ці принципи формують основу, призначену для етичного, ефективного і законного застосування економічних санкцій у міжнародних відносинах. Вони підкреслюють складність санкцій як інструменту політики і важливість ретельного, принципового підходу до їх застосування. [22]

Економічні санкції можуть мати глибокі наслідки не лише для країн, проти яких вони спрямовані, але й для світової економіки в цілому. Вони впливають на торгівлю та інвестиції, фінансову систему та глобальні ланцюги постачання. Ці наслідки є комплексними і варіюють у своїй суті, проте література надає докладний аналіз їхньої багатогранності.

Торгівля та інвестиції страждають від економічних санкцій через порушення торговельних потоків та обмеження інвестицій. Зокрема, Гері Хуфбауер та його співавтори у "Economic Sanctions Reconsidered" показують, що санкції можуть призвести до значних економічних втрат для країн, які їх запроваджують, і країн-об'єктів санкцій, особливо в сферах торгівлі та інвестицій.[11]

Фінансова система також стає жертвою санкцій, оскільки вони можуть впливати на фінансовий сектор через обмеження доступу до міжнародних ринків. Це створює виклики для банків та фінансових установ, що вимагають врахування складного регуляторного середовища, що виникає при дотриманні санкцій. Як показує Дані Родрік, такі санкції можуть збільшити ризики та невизначеність на світових фінансових ринках.

Глобальні ланцюги поставок також стають жертвою економічних санкцій через обмеження експорту та імпорту товарів. Це може призвести до неефективності, збільшення витрат та затримок у постачанні. Джон Бейліс, Стів Сміт та Патріція Оуенс у своїй роботі "Глобалізація світової

політики" досліджують, що санкції можуть змусити компанії переглянути свої стратегії постачання та виробництва для зменшення геополітичних ризиків. [25]

Вплив економічних санкцій на світову економіку підкреслює важливість обережного планування та оцінки їхніх наслідків. Санкції можуть мати далекосяжний вплив на глобальну економіку, варто враховувати їхні наслідки для торгівлі та інвестицій, фінансової стабільності та глобальних ланцюгів поставок.

Економічні санкції тісно переплітаються з міжнародним правом, яке визначає їхню законність, імплементацію та глобальне сприйняття. Ця взаємодія визначається рядом правових актів, включаючи Статут ООН, регіональні та міжнародні угоди, а також загальні принципи міжнародного права.

Статут ООН є важливою правовою базою для запровадження міжнародних санкцій. Згідно зі статтею 41, Рада Безпеки може вживати заходів, не пов'язаних із застосуванням збройної сили, для виконання своїх рішень.

У міжнародних відносинах регіональні організації, такі як Європейський Союз, також відіграють важливу роль у застосуванні санкцій. Вони діють на підставі власних угод та правових норм, доповнюючи глобальні санкції, вжиті ООН. Проте застосування односторонніх санкцій може породжувати конфлікти з принципом невтручання у внутрішні справи держав, що висвітлено у книзі "Європейський Союз у міжнародних відносинах". [23]

Застосування санкцій іноді суперечить іншим принципам міжнародного права, зокрема правам людини та гуманітарним нормам. Такі суперечності вимагають уважного врахування і балансування між необхідністю забезпечення міжнародного миру та безпеки та засобами їх досягнення. Ефективність санкцій залежить від їхньої відповідності

міжнародному праву та збалансованого підходу до їхнього застосування. [22]

Розробка та застосування економічних санкцій продовжують еволюціонувати, відображаючи зміни в міжнародних відносинах, технологічний прогрес та постійні дискусії щодо їхньої етичності та ефективності. Майбутню траєкторію санкцій, ймовірно, визначатимуть кілька ключових тенденцій, серед яких - зростання їхньої ролі в міжнародній дипломатії, пошук інноваційних форм і методів, а також активізація дискусій щодо їхніх етичних наслідків і загального впливу. [22]

Зростання ролі санкцій у міжнародних відносинах відбувається на фоні заглиблення глобальної взаємозалежності, коли здатність впливати на поведінку інших економічними засобами стає все більш помітною. Це підтверджує аналіз Гарі Хуфбауера, Джеффри Шотта, Кімберлі Енн Елліотт і Барбари Оегг, які прогнозують зростання ролі санкцій у міжнародній політиці, оскільки політики шукатимуть невійськові методи розв'язання конфліктів та просування глобальних норм.[11]

У той же час, цифрова епоха створює нові виклики та можливості для розробки та впровадження економічних санкцій. Кіберсанкції, спрямовані на цифрові активи та передачу технологій, відображають адаптацію режимів санкцій до сучасної економіки. Такий розвиток вимагає нових підходів до запобігання ухиленню від сплати податків та інших фінансових злочинів через цифрові технології. [26]

Одним з ключових аспектів обговорення є етичність та ефективність санкцій. Критики підкреслюють гуманітарні наслідки санкцій, їх можливий невідповідний вплив на цивільне населення та неефективність у зміні політики уряду. У цьому контексті важливо розвивати більш точні та пропорційні стратегії санкцій, які мінімізують гуманітарні наслідки та сприяють досягненню політичних цілей.[23]

Усі ці аспекти свідчать про складність та різноманітність викликів, які стоять перед розробниками та застосувачами економічних санкцій. Майбутнє цих інструментів буде визначатися їхньою здатністю адаптуватися до змін в міжнародному середовищі та забезпечувати ефективний вплив на дипломатичні та економічні процеси, дотримуючись при цьому високих етичних стандартів.

РОЗДІЛ 2

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА НАСЛІДКИ ЕКОНОМІЧНИХ САНКЦІЙ

2.1. Вплив економічних санкцій на зовнішньоекономічну діяльність країн

Економічні санкції функціонують як інструмент зовнішньої політики, призначений для примусу до змін у поведінці країни-об'єкта санкцій. Їх застосування часто призводить до негативних наслідків для встановлених торговельних відносин. У цьому аналізі розглядаються механізми, через які санкції впливають на імпортно-експортну діяльність, з ілюстративними прикладами країн, що потрапили під санкції.

- Прямі заборони: Ембарго та цілеспрямовані заборони на торгівлю призводять до раптового і часто суттєвого скорочення двосторонніх торговельних потоків. Компанії, що залежать від цих ринків, повинні швидко скоригувати свої стратегії.
- Переорієнтація ринків: Як країни, що потрапили під санкції, так і країни, що їх запроваджують, повинні шукати альтернативних торговельних партнерів. Цей процес вимагає часу та фінансових витрат, а обсяги заміщення можуть не повністю компенсувати попередні рівні.
- Підвищені трансакційні витрати: Дотримання санкційних норм, потенційні бюрократичні затримки та обмеженість фінансових каналів збільшують витрати, пов'язані з торговельними операціями. Це може стримувати участь деяких економічних суб'єктів.
- Клімат невизначеності: Вторинні санкційні ризики (штрафні санкції проти тих, хто веде бізнес з підсанкційними суб'єктами) та нечіткі

часові рамки тривалості санкцій створюють клімат невизначеності.

Це стримує зовнішню торгівлю та інвестиції. [26]

Давайте розглянемо приклади та статистику впливу санкцій на імпорту та експорт на конкретних країнах.

Країна	Період санкцій	Вплив на експорт	Вплив на імпорту
Росія	2014 - теперішній час, 2022 - теперішній час	Експорт енергоресурсів до ЄС скоротився на 40%. Обмеження на експорт технологій призвели до падіння поставок високотехнологічної продукції у деяких секторах на понад 90%.	Перебої в постачанні та заборони імпорту критично важливих компонентів призвели до різкого скорочення імпорту, за деякими оцінками, падіння перевищило 70%. Імпорт споживчих товарів, включаючи автомобілі та предмети розкоші, зменшився на близько 50%.
Іран	Довгострокові	Експорт сирової нафти зменшився з 2,5 млн барелів на день у 2018 році до менш ніж 1 млн барелів на день. Загальне скорочення становить приблизно 60%.	Доступ до валютних ринків був обмежений, що призвело до труднощів з фінансуванням імпорту. Особливо важливі товари, такі як ліки, скоротилися на близько 30%.

Країна	Період санкцій	Вплив на експорт	Вплив на імпорт
Північна Корея	Суворі	Експорт вугілля впав з 1,2 млрд до майже нуля. Експорт текстилю скоротився більш ніж на 90%.	Хронічний дефіцит палива через обмеження на його імпорт. Падіння імпорту рафінованої нафти доходило до 80%.

Таблиця 2.1 – Вплив санкцій

Джерело: складено на основі [27,28,29]

Експорт енергоресурсів до Європейського Союзу, історично найбільшого ринку збуту для Росії, у 2022 році скоротився приблизно на 40% порівняно з досанкційним рівнем [24].

Обмеження на експорт технологій призвели до різкого падіння поставок високотехнологічної продукції - у деяких секторах на понад 90% [28].

Через перебої в постачанні та заборони імпорт критично важливих компонентів, таких як напівпровідники, різко скоротився. За деякими оцінками, падіння перевищило 70% [28].

Імпорт споживчих товарів, включаючи автомобілі та предмети розкоші, також зазнав значного скорочення, яке оцінюється приблизно в 50%.

Експорт сирої нафти зазнав серйозних перешкод, впавши з приблизно 2,5 млн барелів на день у 2018 році до менш ніж 1 млн барелів на день після запровадження санкцій [30]. Це становить приблизно 60% падіння.

За оцінками Міжнародного валютного фонду, після відновлення жорстких санкцій іранський ненафтовий експорт скоротився майже на 80% [30].

Доступ до валютних ринків був суттєво обмежений, що призвело до труднощів з фінансуванням необхідного імпорту. Це стосується життєво важливих ліків, обсяги імпорту яких, за повідомленнями, впали приблизно на 30% [31].

У 2017 році Рада Безпеки ООН наклала майже повну заборону на експорт північнокорейського вугілля. Це призвело до стрімкого спаду: доходи від експорту вугілля впали з приблизно 1,2 млрд доларів у 2016 році до майже нуля у 2018 році [32].

Експорт текстилю, ще один важливий сектор, різко скоротився через широкомасштабні заборони. Китай, основний ринок збуту, за повідомленнями, скоротив імпорт текстилю з Північної Кореї більш ніж на 90% [33].

Обмеження на імпорт палива призвели до хронічного дефіциту, причому, за оцінками, падіння імпорту рафінованої нафти в деякі роки сягало 80% [34].

Приклади стримування інвестицій у країнах, що перебувають під санкціями:

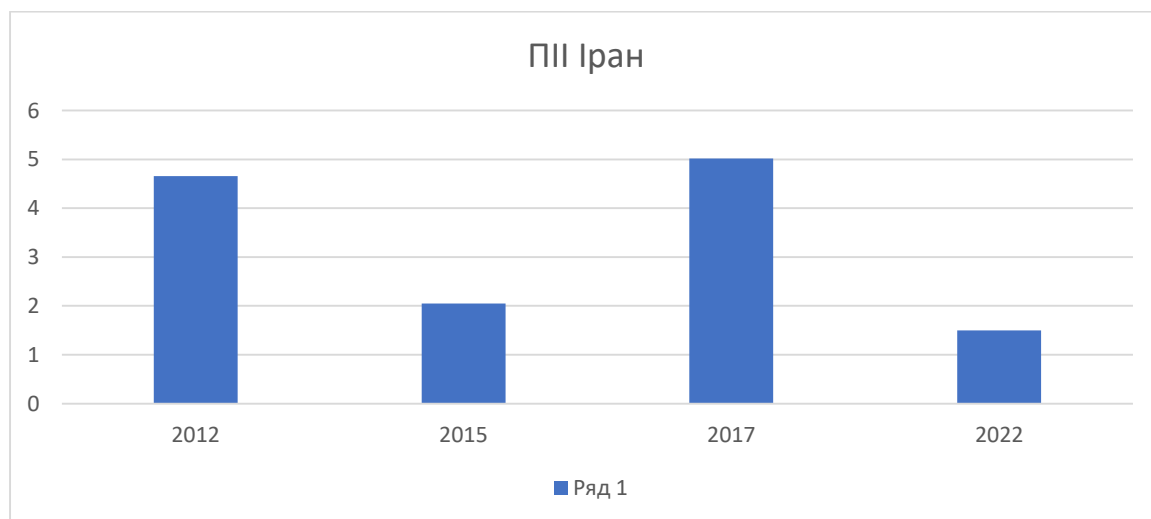

Рисунок 2.1 – ПІІ Іран

Джерело: [35]

Після посилення санкцій у 2012 році через ядерну програму Ірану в країні спостерігається значне скорочення іноземних інвестицій. За даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), прямі іноземні інвестиції в Іран впали з приблизно 4,7 млрд доларів у 2012 році до приблизно 2,1 млрд доларів у 2015 році. Це повторилось і у 2017 році, коли після посилення санкцій ПІІ впали з 5 млрд дол. до 1.5 млрд дол. Санкції, спрямовані на банківський, нафтовий і газовий сектори, особливо ускладнили роботу іноземних компаній в Ірані, що призвело до значного спаду інвестицій.

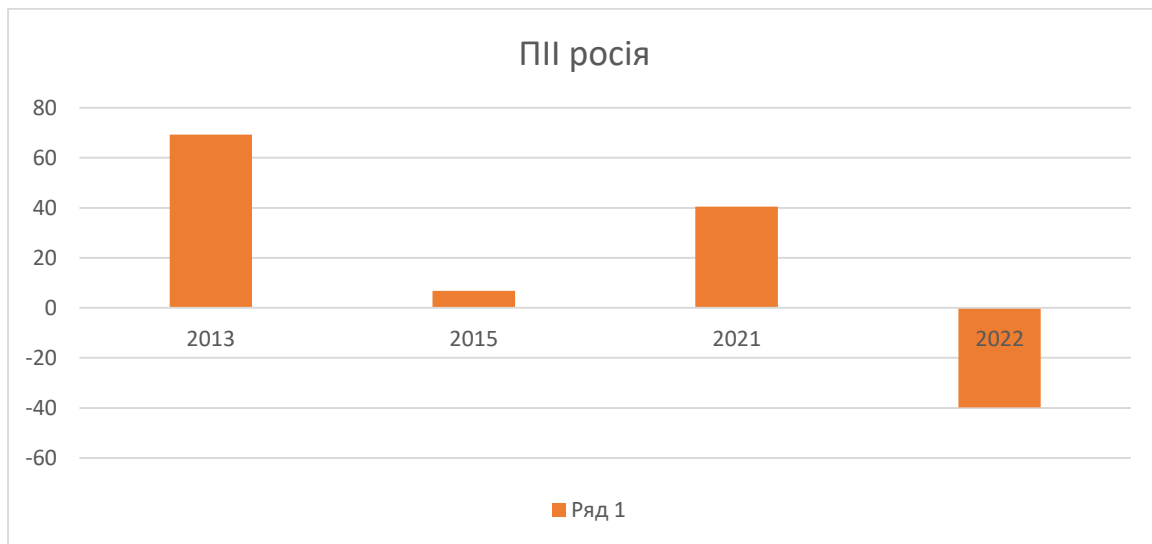

Рисунок 2.2 – ПІІ росія

Джерело: [35]

Після запровадження санкцій у 2014 році через анексію Криму та конфлікт на сході України Росія зазнала помітного скорочення ПІІ. За даними Центрального банку, чисті ПІІ впали з \$69 млрд у 2013 році до лише \$7 млрд у 2015 році. Після часткового відновлення до 2021 року на рівень у 40 млрд, повномасштабне вторгнення в Україну призвело до відтоку ПІІ з росії у розмірі майже 40 млрд дол. за даними 2022-го року. Санкції вплинули на ключові сфери російської економіки, включаючи енергетику та фінанси, а початок повномасштабної війни в Європі зробив ринок абсолютно не привабливим для іноземних інвесторів.

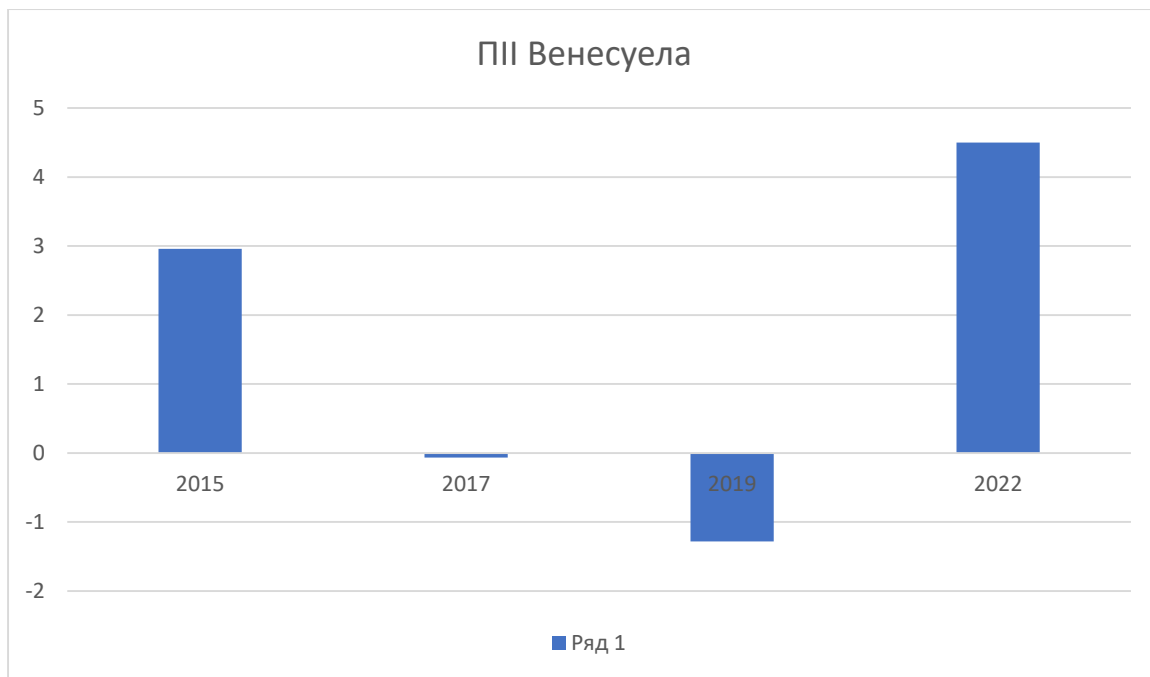

Рисунок 2.3 – ПІІ Венесуела

Джерело: [35]

Санкції, запроваджені Сполученими Штатами та Європейським Союзом, суттєво вплинули на інвестиційний ландшафт Венесуели, особливо в нафтовій галузі, яка має вирішальне значення для економіки країни. Приплив прямих іноземних інвестицій, який у середньому становив понад 2 мільярди доларів щорічно з 2005 по 2015 рік, різко скоротився після посилення санкцій у 2017 році до від'ємних значень і на 2019 рік становив -1,2 млрд дол, через політичну нестабільність та економічну нерациональність. Але у 2022 індекс зміг відновитись до значень ПІІ в приблизно 1 млрд дол.

Отже, вплив санкцій на прямі іноземні інвестиції є значним і багатограним. Санкції не лише вносять негайну волатильність і ризик на ринок, але й створюють довгострокове відчуття нестабільності та непередбачуваності. Таке середовище відлякує іноземні інвестиції, ще більше ізолюючи країну, проти якої запроваджено санкції, та поглиблюючи економічні труднощі, спричинені самими санкціями. Приклади Ірану, Росії

та Венесуели ілюструють, наскільки глибоким і тривалим може бути вплив санкцій на здатність країни залучати та утримувати іноземні інвестиції.

Економічні санкції можуть серйозно ізолювати країну від світового ринку, що призводить до безлічі несприятливих довгострокових економічних наслідків. Ця ізоляція впливає на різні аспекти економіки країни, включаючи торгівлю, інвестиції та доступ до міжнародних фінансових систем. Нижче я розглядаю, як проявляється ця ізоляція, використовуючи конкретні країни як приклади з відповідною статистикою.

Північна Корея являє собою один з найбільш екстремальних випадків економічної ізоляції через її ядерну програму та інші порушення міжнародної політики. Санкції, запроваджені ООН, США та іншими країнами, спрямовані на припинення майже всіх зовнішніх торговельних відносин Північної Кореї, за винятком мінімальної торгівлі, дозволеної в гуманітарних цілях. За даними Банку Кореї, за останні роки ВВП Північної Кореї значно скоротився. Наприклад, у 2018 році ВВП Північної Кореї скоротився на 4,1%, що значною мірою пов'язано з санкціями, які вплинули на основні статті експорту, такі як вугілля та текстиль, а також зі скороченням імпорту, включаючи нафту та машинобудування. Торгівля з Китаєм, на яку припадає майже 90% зовнішньої торгівлі Північної Кореї, різко скоротилася з близько \$6 млрд у 2014 році до менш ніж \$2,5 млрд у 2019 році. [38]

Економіка Ірану зіткнулася зі значними проблемами під тягарем санкцій, відновлених після виходу США з іранської ядерної угоди у 2018 році. Ці санкції були спрямовані на ключові сектори, такі як нафтова, банківська та автомобільна промисловість. Світовий банк повідомив про різке падіння ВВП Ірану з 2018 по 2019 рік, за оцінками, на 8,7%, насамперед через скорочення експорту нафти. Експорт іранської нафти

впав з пікового рівня понад 2,5 мільйона барелів на день у 2017 році до близько 200 000 барелів на день до середини 2019 року. Таке різке скорочення мало значний вплив на доходи та валютні резерви, що призвело до подальшої економічної ізоляції країни. [35]

Після анексії Криму в 2014 році та повномасштабного вторгнення в Україну у 2022 році Росія зіткнулася з широкими економічними санкціями з боку США, ЄС та інших країн, які торкнулися таких ключових секторів, як фінанси, енергетика та оборона. Ці санкції призвели до значного економічного спаду. За даними Світового банку, російський ВВП падав на 2% та 2.1% у 2015 та 2022 роках відповідно. Санкції також призвели до різкого скорочення західних інвестицій і значного падіння вартості рубля, що збільшило витрати на імпорт та інфляцію. Як наслідок, Росія звернулася до внутрішніх постачальників та інших ринків, таких як Китай, щоб пом'якшити вплив, що відображає значні зміни в торговельно-економічних відносинах, але також підкреслює її зростаючу економічну ізоляцію від Заходу. [35]

Венесуела постраждала від низки санкцій, спрямованих проти уряду Мадуро, зокрема проти нафтової галузі, на яку припадає близько 95% експортних надходжень країни. За даними ОПЕК, видобуток нафти у Венесуелі впав з 2,4 млн барелів на день у 2015 році до близько 500 000 барелів на день до 2020 року. Це падіння було посилено санкціями, що призвело до різкого скорочення економіки. МВФ зазначив, що економіка Венесуели скоротилася більш ніж на 65% з 2013 року, що є одним з найбільш значних скорочень в сучасній історії. [30]

Країна	Ключовий постраждалий сектор	Пік економічного впливу	Зниження ВВП	Основні зміни у торгівлі
Північна Корея	Вугілля, текстиль	2018	-4.1%	Торгівля з Китаєм знизилася з \$6 млрд (2014) до \$2.5 млрд (2019)
Іран	Нафта, банківська справа, автомобілебудування	2018-2019	-8.7%	Експорт нафти впав з 2.5 млн барелів/день (2017) до 200,000 барелів/день (2019)
Росія	Фінанси, енергетика, оборона	2022	-2.1%	Значне зниження західних інвестицій та економічних відносин
Венесуела	Нафта	2015-2020	Більше - 65% з 2013	Виробництво нафти знизилося з 2.4 млн барелів/день (2015) до

Країна	Ключовий постраждалий сектор	Пік економічного впливу	Зниження ВВП	Основні зміни у торгівлі
				500,000 барелів/день (2020)

Таблиця 2.2 – Вплив на країни

Джерело: [29, 30, 35]

Отже, економічні санкції можуть створити значні бар'єри для інтеграції та конкурентоспроможності країни на світовому ринку. Вони обмежують доступ до міжнародних торговельних мереж, інвестицій та фінансових послуг, які є життєво важливими для економічного зростання та розвитку. Приклади Північної Кореї, Ірану, Росії та Венесуели ілюструють, наскільки глибоко і по-різному санкції можуть впливати на різні країни, часто призводячи до довгострокової економічної ізоляції та труднощів. Ця ізоляція не лише впливає на безпосередню економічну стабільність цих країн, але й створює значні виклики для їхнього довгострокового економічного розвитку та інтеграції у світову економіку.

Економічні санкції, накладені на країну, порушують торговельні потоки, інвестиції та доступ до основних ресурсів, спричиняючи каскадні ефекти на її внутрішніх ринках. У цьому аналізі розглядаються механізми, які призводять до інфляції, дефіциту товарів і ширшого економічного спаду в країнах, на які накладено санкції.

Рисунок 2.4 – Наслідки санкцій

Джерело: складено на основі [30, 35]

Порушення ланцюжка поставок: Санкції перешкоджають імпорту, зменшуючи доступність сировини та готової продукції. Цей дефіцит призводить до зростання цін для бізнесу та споживачів, підживлюючи інфляцію.

- Знецінення валюти: Втрата ринкової довіри до країни, проти якої запроваджено санкції, може призвести до девальвації її валюти. Це робить імпортні товари значно дорожчими, посилюючи інфляційний тиск.
- Спекуляції та накопичення: Невизначеність, яку створюють санкції, може призвести до панічного скуповування та накопичення товарів першої необхідності, що ще більше підвищує ціни.
- Обмеження імпорту: Цільові санкції часто безпосередньо обмежують конкретні товари, тоді як ширші санкції порушують загальну можливість імпорту. Це створює гострий дефіцит усього - від споживчих товарів до виробничих ресурсів.
- Порушення внутрішнього виробництва: Дефіцит сировини та компонентів, спричинений санкціями, може підірвати внутрішні виробничі потужності, що призводить до дефіциту товарів місцевого виробництва.

- Розвиток чорних ринків: Дефіцит товарів першої необхідності сприяє розвитку чорних ринків, де ціни нерегульовані, якість часто скомпрометована, а пересічні громадяни піддаються експлуатації.
- Скорочення бізнесу: Санкції погіршують інвестиційний клімат, змушуючи існуючі підприємства скорочувати обсяги діяльності або повністю закриватися. Це безпосередньо призводить до скорочення робочих місць і падіння економічного виробництва.
- Сплеск безробіття: Скорочення або закриття підприємств призводить до масового скорочення робочих місць. Це ще більше знижує економічну активність, оскільки споживачі мають менше коштів для витрат.
- Зниження купівельної спроможності: інфляція значно зменшує реальну вартість заробітної плати та заощаджень, зменшуючи споживчий попит та увічнюючи економічний спад.

На прикладі конкретних випадків наслідків економічних санкцій розглянемо вплив на економіку таких країн:

- Венесуела (2018): Рівень інфляції сягнув приголомшливих 1 700 000% (МВФ), що є яскравим прикладом тяжких наслідків санкцій у поєднанні з внутрішнім економічним безгосподарністю. [30]
- Іран (2018): Інфляція зросла до 40,4% (МВФ) після повторного запровадження всеосяжних санкцій за ядерну програму. [30]
- Росія (2015): ВВП скоротився на 2,2% (Світовий банк) після першого раунду санкцій, запроваджених через анексію Криму. [35]

Різний вплив: Рівень інфляції, дефіциту та економічного спаду залежить від конкретних санкцій, що застосовуються, та економічної структури країни, проти якої вони спрямовані.

Адаптація підсанкційних країн: Країни, проти яких запроваджено санкції, можуть шукати альтернативних торговельних партнерів або розвивати внутрішні виробничі потужності, щоб частково пом'якшити

вплив санкцій, хоча це часто є дорогим і недостатнім для запобігання економічним збиткам.

Економічні санкції, хоча і є геополітичним інструментом, мають глибокі та незаперечні наслідки для внутрішніх ринків у країні, проти якої вони застосовуються. Поєднання обмежених ланцюгів постачання, валютного тиску та втрати ділової довіри створює потужну суміш інфляції, дефіциту та економічного занепаду, найбільший тягар якого лягає на плечі пересічних громадян.

2.2 Система економічних санкцій ЄС щодо третіх країн

Економічні санкції Європейського Союзу (ЄС) базуються на двох основних правових актах: Статті 29 Договору про Європейський Союз (TEU) та Статті 215 Договору про функціонування Європейського Союзу (TFEU). Стаття 29 TEU дозволяє Раді ЄС приймати обмежувальні заходи проти урядів країн, що не є членами ЄС, неурядових суб'єктів, а також фізичних осіб, з метою зміни політики або діяльності, яка не відповідає міжнародному праву чи порушує права людини. Стаття 215 TFEU надає Раді ЄС повноваження вживати необхідних заходів для реалізації рішень, прийнятих відповідно до Статті 29 TEU, забезпечуючи їх однакове застосування у всіх державах-членах ЄС. [39]

Санкції ЄС можуть бути як автономними (власні заходи ЄС), так і імплементацією резолюцій Ради Безпеки ООН. Вони спрямовані на негайну реакцію на політичні виклики та події і є превентивними та непокаральними інструментами, що дозволяють ЄС швидко реагувати на порушення міжнародного права та прав людини. [39]

Економічні санкції ЄС застосовуються в різних контекстах. Наприклад, санкції можуть бути накладені на країни або суб'єктів, які не дотримуються міжнародного права або порушують права людини. Такі санкції були введені проти Росії у відповідь на анексію Криму та військову агресію в Україні. Інші приклади включають санкції проти урядових посадовців у М'янмі через порушення прав людини та санкції проти Ірану для запобігання розповсюдженню хімічної, біологічної або ядерної зброї. [39]

За останні 10 років кількість економічних санкцій ЄС зазнала значних змін, що пов'язано з політичними подіями та геополітичними конфліктами. Загальна тенденція показує збільшення числа санкцій, особливо щодо Росії після її анексії Криму в 2014 році та вторгнення в Україну в 2022 році.

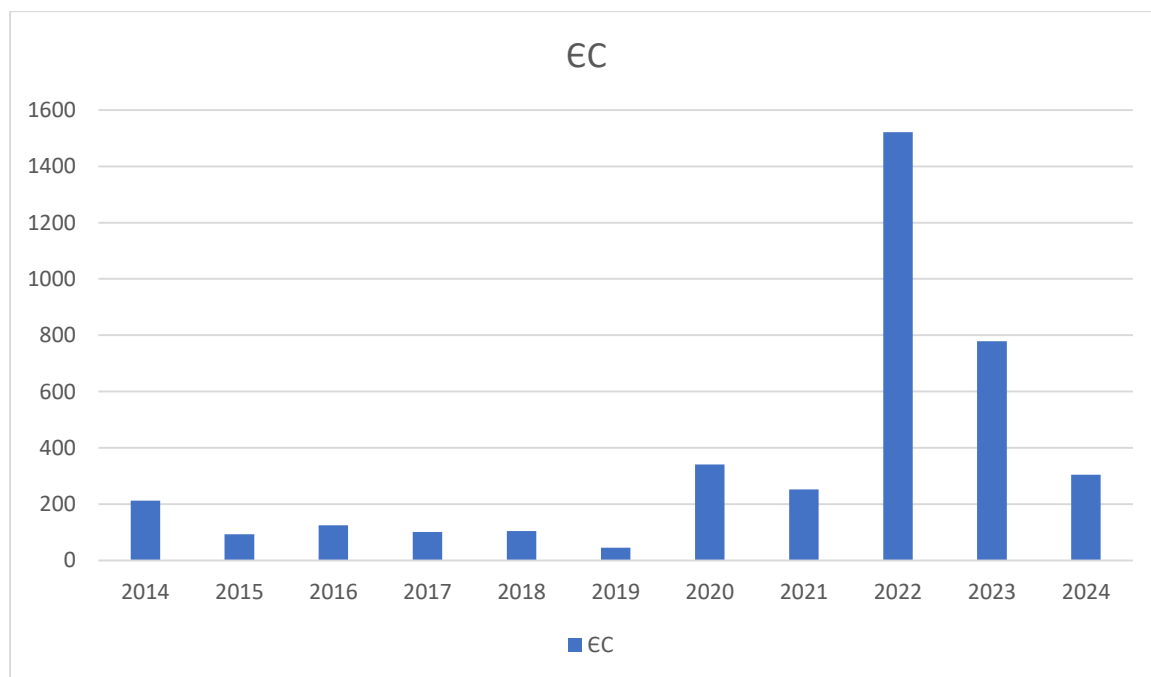

Рисунок 2.5 – Кількість санкцій введених ЄС

Джерело: [40]

Згідно з даними, найбільша кількість нових санкцій була введена в 2022 році, коли ЄС та його партнери зосередилися на Росії через її військову агресію проти України. У 2022 році кількість санкцій проти Росії переважала над санкціями проти інших країн, таких як Іран, Білорусь,

М'янма та Північна Корея. Зокрема, санкції проти Росії перевищували санкції проти Ірану в 20 разів.

Протягом останніх років також спостерігався ріст санкцій, спрямованих на захист прав людини та боротьбу з корупцією. Ці тематичні санкції почали перевищувати кількість санкцій, пов'язаних з тероризмом. Такий підхід дозволяє ЄС та іншим міжнародним організаціям більш ефективно реагувати на порушення прав людини по всьому світу

На платформі EU Sanctions Map зазначено, що на сьогодні ЄС ввів санкції проти понад 4000 фізичних та юридичних осіб по всьому світу. Більшість цих санкцій пов'язана з військовими конфліктами, порушеннями прав людини та корупцією. [40], [41]

Тип санкцій	Кількість випадків	Країни, проти яких найчастіше застосовувалися
Заморожування активів	1473	Росія, Іран, Сирія, Північна Корея, Венесуела
Заборони на подорожі	1025	Росія, Іран, Сирія, Північна Корея, М'янма
Торгові ембарго	400+	Росія, Іран, Північна Корея, Сирія, Лівія
Обмеження на фінансові послуги	207	Росія, Іран, Північна Корея, Сирія, Лівія
Секторальні санкції	13 пакетів	Росія
Ембарго на постачання зброї	400+	Росія, Іран, Північна Корея, Сирія, Лівія
Дипломатичні санкції	Невизначено	Росія, Сирія, Білорусь

Тип санкцій	Кількість випадків	Країни, проти яких найчастіше застосовувалися
Обмеження на передачу технологій	207	Росія, Іран, Північна Корея, Сирія, Лівія

Таблиця 2.3 – Випадки за типами санкцій

Джерело: складено на основі [41]

ЄС ввів 13 пакетів санкцій проти Росії, включаючи заморожування активів, заборони на подорожі, обмеження на фінансові послуги, секторальні санкції та інші заходи.

Загальна кількість санкційних заходів проти Росії значно перевищує інші, що відображає стратегічний фокус ЄС на реагуванні на військову агресію та порушення міжнародного права. Санкції також часто застосовуються проти Ірану, Сирії, Північної Кореї та Лівії через їхні дії, що загрожують міжнародній безпеці та стабільності.

Санкції ЄС мають на меті змінити поведінку урядів та інших суб'єктів, які порушують міжнародні норми, та забезпечити дотримання прав людини. Важливими елементами санкційної політики ЄС є обмеження на передачу технологій та фінансові послуги, що допомагають уникати зловживань та підтримувати міжнародний мир і безпеку. [39]

Процес прийняття рішень щодо запровадження санкцій в Європейському Союзі (ЄС) структурований навколо кількох ключових органів в інституційній структурі ЄС, що забезпечує скоординоване та юридично обґрунтоване застосування санкцій. Цей процес узгоджується з ширшими зовнішньополітичними цілями ЄС в рамках Спільної зовнішньої та безпекової політики (СЗБП). Нижче наведено детальний аналіз того, як ухвалюються санкції ЄС.

Ініціювання: Санкції часто ініціюються Верховним представником ЄС із закордонних справ і політики безпеки, виходячи з потреб, визначених

у рамках цілей СЗППБ, спрямованих на підтримання миру, зміцнення міжнародної безпеки та сприяння міжнародному співробітництву. Інформацію про ці ролі можна знайти в Договорі про Європейський Союз (ДЄС), зокрема в статтях 21 і 24, які детально описують цілі та принципи зовнішніх дій ЄС. [39]

Розробка: Європейська служба зовнішніх справ (ЄСЗС), очолювана Високим представником, готує необхідні юридичні тексти для пропонування санкцій, детально описуючи конкретні заходи та юридичні обґрунтування. Ця процедурна інформація, як правило, поширюється через прес-релізи та оновлення ЄСЗД.

Рада Європейського Союзу: Пропозиції вносяться на розгляд Ради Європейського Союзу, зокрема, Ради у закордонних справах (РЗС). Цей орган, до складу якого входять міністри закордонних справ усіх країн-членів ЄС, повинен досягти одностайного голосування для прийняття будь-яких санкцій, як це передбачено статтею 31 Договору про заснування Європейського Союзу. [39]

Ухвалення: Якщо досягнуто консенсусу, Рада ухвалює рішення, яке стає юридично обов'язковим для всіх держав-членів. Результати цих рішень документуються в прес-релізах Ради та консолідуються в Офіційному журналі ЄС.

Регламенти та директиви: Після прийняття рішення Радою видаються регламенти та директиви, які публікуються в Офіційному віснику ЄС. Ці документи мають пряму дію і забезпечують однакову імплементацію в усіх країнах-членах ЄС.

Моніторинг дотримання: Контроль за дотриманням і застосуванням санкцій здійснює ЄСЗД, забезпечуючи ефективне виконання санкцій на всій території ЄС. ЄСЗД надає періодичні звіти та оновлену інформацію про стан та вплив санкцій.

Перегляд і коригування: Санкції регулярно переглядаються, як правило, кожні шість місяців або рік, щоб оцінити їхню ефективність та актуальність. Ці перегляди також документуються в Офіційному віснику ЄС, що забезпечує прозорий облік коригувань та їх обґрунтувань. [39]

Консультації: Хоча Європейський Парламент не бере безпосередньої участі у процесі прийняття рішень, його інформують та консультують з питань СЗППБ. Його думки і рекомендації, хоча і не є юридично обов'язковими, документуються в парламентських звітах і резолюціях, які можуть впливати на ширшу політику ЄС (Європейський Парламент).

Процес прийняття рішень щодо санкцій в ЄС - це комплексна система, що передбачає значну координацію між інституціями ЄС. Він наголошує на дотриманні правових норм, прозорості та колективному прийнятті рішень, що відображає принципи співпраці та юридичної строгості союзу.

Географічний розподіл санкцій ЄС, як правило, відображає зовнішньополітичні пріоритети та регіональні інтереси Європейського Союзу. Нижче наведено розбивку країн і регіонів, які найчастіше стають об'єктами санкцій:

Рисунок 2.6 – Розподіл підсанкційних регіонів

Джерело: [41]

Східноєвропейські сусіди: Санкції ЄС часто націлені на країни східного сусідства, особливо ті, що мають складні відносини з ЄС, або ті, що беруть участь у конфліктах на периферії ЄС. Приклади включають Росію, Білорусь та Україну.

Близький Схід: Нестабільна політична ситуація та проблеми з правами людини на Близькому Сході призвели до запровадження санкцій проти таких країн, як Сирія, Іран, Ємен та Ліван.

Африка: Санкції ЄС націлені на африканські країни, залучені в затяжні конфлікти, політичні потрясіння і серйозні порушення прав людини. Прикладами є Зімбабве, Судан, Центральнаафриканська Республіка, Еритрея та Бурунді.

Азія: Хоча і рідше, ніж у вищезгаданих регіонах, санкції ЄС також націлені на країни Азії, включаючи Північну Корею за її ядерну програму і М'янму за порушення прав людини щодо меншини рохінджа.

Деякі країни та регіони частіше стають об'єктами санкцій ЄС через низку факторів:

1. Близькість: ЄС більш схильний вживати заходів проти країн, розташованих поблизу нього, особливо тих, які мають безпосередній вплив на європейську безпеку і стабільність.

2. Серйозність проблем: Країни, причетні до серйозних порушень прав людини, збройних конфліктів або дестабілізуючої поведінки, з більшою ймовірністю можуть стати об'єктом санкцій з боку ЄС.

3. Геополітичне значення: ЄС стратегічно використовує санкції як інструмент у великому геополітичному суперництві, часто націлений на такі країни, як Росія чи Іран. [37]

4. Глобальна співпраця: ЄС часто координує режими санкцій зі своїми міжнародними партнерами, зокрема зі Сполученими Штатами, щоб посилити тиск. [27]

Отже, санкції ЄС спрямовані на країни різних регіонів, але деякі регіони частіше стають об'єктами заходів через низку факторів. Європейському Союзу частіше вдається вживати санкції проти країн, розташованих ближче до нього, особливо якщо це впливає на безпеку та стабільність у Європі. Країни, що порушують права людини, знаходяться у конфліктах або демонструють дестабілізуючу поведінку, також частіше стають об'єктами санкцій. ЄС також використовує санкції як інструмент у геополітичному суперництві, співпрацюючи з міжнародними партнерами, зокрема зі Сполученими Штатами, щоб посилити тиск на країни, які не дотримуються міжнародних стандартів.

2.3. Напрями підвищення ефективності міжнародних економічних санкцій

Проблематика ефективності санкцій полягає у тому, що країни, на які налагаються санкції, можуть знаходити способи їх обходу або пом'якшення їх впливу на економіку та політичну ситуацію. Це може бути досягнуто через різні механізми, такі як залучення альтернативних джерел фінансування, розвиток внутрішніх ринків, пошук нових партнерів для торгівлі та інвестицій, а також використання дипломатичних ускладнень для послаблення санкцій.

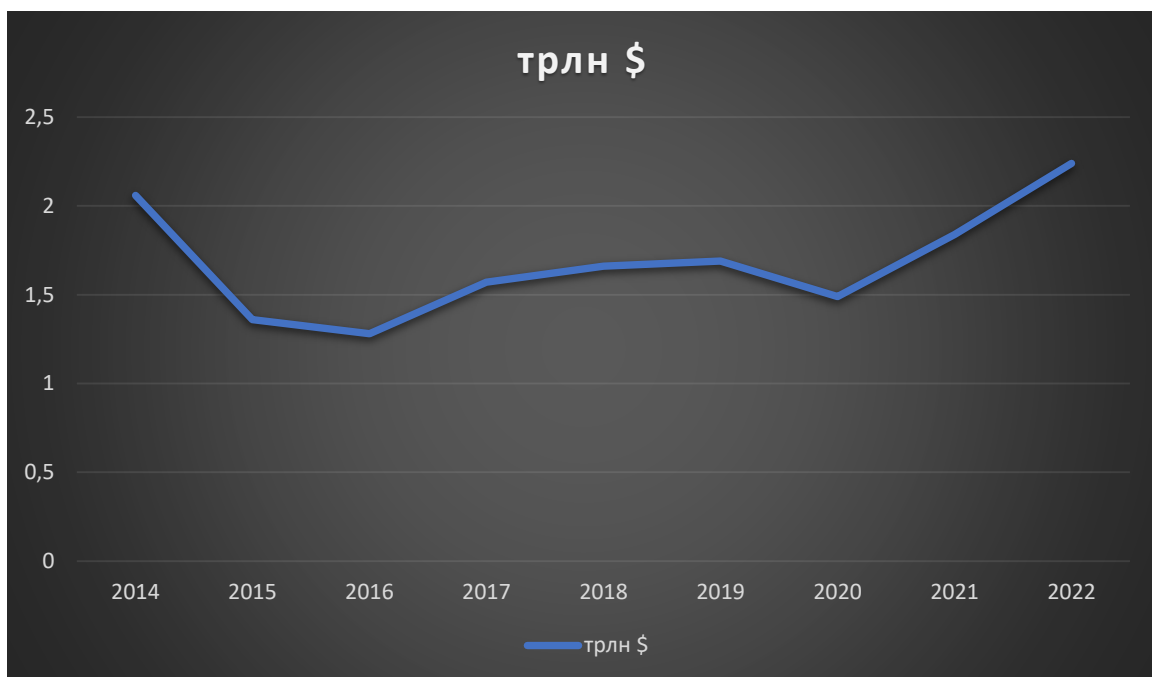

Рисунок 2.7 – ВВП Росія

Джерело: [35]

Один з основних механізмів, який Росія використовує для обходу санкцій, полягає в залученні третіх країн. Наприклад, значна частина імпорту в Росію продовжує виконуватися через країни, такі як Казахстан і Вірменія. Після введення санкцій у 2022 році експорт з Німеччини до Вірменії дизельних вантажівок збільшився в п'ять разів, вказуючи на

можливий нелегальний транзит цих товарів до Росії. Це підтверджується також тим, що експорт поліамідів з Німеччини до Казахстану різко зріс після введення санкцій, що вказує на їх використання в Росії для воєнних потреб. [43]

Економічний вплив на треті країни, які використовуються для обходу санкцій, може бути значним. Наприклад, Вірменія зазнала зростання ВВП на 11% в 2022 році, що було зумовлено збільшенням експорту до Росії, особливо після посилення санкцій. Це зростання також пов'язано зі збільшенням фінансових переказів з Росії, що свідчить про глибшу економічну інтеграцію між цими країнами незважаючи на санкції. [35]

Міжнародні фінансові організації, такі як МВФ та Світовий банк, надають важливі дані та аналізи для оцінки впливу санкцій. Наприклад, МВФ прогнозував зростання російської економіки на 0.7% у 2023 році, що свідчить про досить високу стійкість російської економіки до санкцій. Це зростання може бути пов'язано з адаптацією до санкцій та використанням альтернативних каналів торгівлі та фінансування. [30]

Статистика: За деякими оцінками, обхід санкцій допоміг Росії відновити свій ВВП до попереднього рівня перед введенням санкцій. Наприклад, у 2013 році ВВП Росії склав близько \$2 трлн, у 2014 році, під впливом санкцій та падіння цін на нафту, цей показник знизився до близько \$1,2-1,3 трлн. Однак, до 2024 року, за деякими прогнозами, ВВП Росії може відновитися до рівня 2013 року або навіть перевищити його. [35]

Зміцнення багатостороннього співробітництва має вирішальне значення для підвищення ефективності міжнародних економічних санкцій. Глобальна співпраця, особливо в рамках таких міжнародних організацій, як Організація Об'єднаних Націй (ООН), відіграє життєво важливу роль у забезпеченні широкої підтримки санкцій і мінімізації можливостей для їхнього уникнення.

Такі міжнародні організації, як ООН, забезпечують платформу для колективного прийняття рішень і координації, що є важливим для впровадження санкцій, які мають глобальне охоплення і вплив. Рада Безпеки ООН, зокрема, має повноваження накладати юридично обов'язкові санкції, які держави-члени повинні виконувати, забезпечуючи таким чином єдиний підхід до вирішення проблем міжнародної безпеки. Коли санкції підтримуються широкою коаліцією країн, це зменшує ймовірність того, що країни, проти яких спрямовані санкції, зможуть знайти альтернативні ринки або фінансові системи для обходу обмежень. [26]

Багатостороння співпраця сприяє стандартизації санкційних заходів і гарантує, що всі країни-учасниці дотримуються однакових правил і норм. Така уніфікація необхідна для того, щоб запобігти використанню суб'єктами, які потрапили під санкції, лазівок у різних національних правових системах. Наприклад, скоординовані зусилля можуть запобігти використанню третіх країн як посередників у незаконній торгівлі, тим самим перекриваючи потенційні шляхи для уникнення санкцій.

Міжнародні організації також сприяють обміну інформацією та спільному моніторингу дотримання санкцій. Об'єднуючи ресурси та розвідувальні дані, країни можуть ефективніше виявляти та запобігати спробам обходу санкцій. Така співпраця особливо важлива для моніторингу складних глобальних ланцюгів поставок і фінансових операцій, де можуть застосовуватися витончені методи обходу санкцій.

Крім того, глобальна співпраця забезпечує більш справедливий розподіл економічного тягаря санкцій між країнами, зменшуючи навантаження на окремі країни і підвищуючи загальну стійкість санкційного режиму. Така спільна відповідальність допомагає підтримувати довгострокову прихильність санкціям, навіть в умовах економічного чи політичного тиску. [26]

Для підвищення ефективності санкцій також важливо взаємодіяти з міжнародними фінансовими інституціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк. Ці установи можуть надати критично важливу підтримку в моніторингу фінансових операцій і забезпеченні того, щоб підсанкційні суб'єкти не мали доступу до міжнародних фінансових систем. Вони також можуть допомогти пом'якшити економічний вплив санкцій на невинне населення, тим самим підтримуючи громадську підтримку політики санкцій.

Посилення міжнародної координації є ключовим фактором для підвищення ефективності санкцій проти Росії. Це дозволяє забезпечити широку підтримку санкцій та мінімізувати можливості для їх обходу. Міжнародна співпраця включає обмін інформацією, спільний моніторинг, та введення нових механізмів для запобігання обходу санкцій через треті країни.

Заходи	Опис	Результати
Моніторинг та контроль	Введення Регуляції 833 та обмежень на експорт до третіх країн	Зменшення обсягу нелегального експорту технологій та військових товарів
Спільний моніторинг та обмін інформацією	Онлайн-портал для повідомлень про порушення санкцій	Підвищення кількості виявлених порушень та покращення розслідувань
Заборона на імпорту нафти	Повна заборона імпорту російської нафти та нафтопродуктів	Зниження доходів Росії від експорту нафти, диверсифікація енергопостачання в ЄС
Заборона на фінансові та бізнес-послуги	Заборона надання аудиторських, консалтингових та інших послуг	Обмеження доступу російських компаній до міжнародних фінансових та бізнес-ресурсів

Таблиця 2.4 – Заходи кооперації

Джерело: на основі [44]

Європейський Союз впровадив ряд заходів для покращення моніторингу та контролю за дотриманням санкцій. Наприклад, регуляція 833, яка була переглянута у рамках 11-го пакету санкцій, включає положення, що дозволяють ЄС вводити обмеження на експорт до третіх країн, які використовуються для обходу санкцій. Це стосується продажу, постачання, передачі або експорту чутливих товарів подвійного призначення та технологій, що можуть сприяти розвитку військових або промислових можливостей Росії. [45]

Співпраця між країнами щодо обміну інформацією та спільного моніторингу дозволяє швидко виявляти порушення санкцій. Наприклад, ЄС запровадив онлайн-портал для повідомлення про підозрювані порушення санкцій, що дозволяє громадянам та організаціям повідомляти про можливі порушення анонімно.

Це допомагає створити базу даних для подальшого розслідування та забезпечення виконання санкцій. [46]

Одним з таких механізмів є заборона на імпорт російської нафти та нафтопродуктів, що була введена в рамках шостого пакету санкцій ЄС. Цей захід було прийнято у співпраці з міжнародними партнерами, що дозволило знизити залежність від російських енергоресурсів та забезпечити альтернативні постачання нафти, зменшуючи тим самим можливості для обходу санкцій через треті країни. [44]

ЄС також ввів обмеження на надання фінансових та бізнес-послуг російським компаніям. Це включає заборону надання послуг з аудиту, бухгалтерського обліку, консалтингу та інших бізнес-послуг, що ускладнює російським компаніям доступ до міжнародних ринків та фінансових ресурсів. [44]

Аналітика великих даних (Big Data Analytics, BDA) відіграє вирішальну роль у моніторингу та контролі санкцій, дозволяючи

організаціям обробляти та аналізувати величезні обсяги різноманітних і складних даних. Ось чому BDA є безцінною в цьому контексті:

Покращене виявлення та реагування: BDA сприяє швидкому аналізу великих масивів даних для виявлення закономірностей і аномалій, які можуть свідчити про порушення санкцій. Ця швидкість і точність є життєво важливими для забезпечення своєчасного реагування на потенційні порушення.

Інтеграція різних джерел даних: Моніторинг санкцій часто вимагає інтеграції різних типів даних і джерел, зокрема транзакційних даних, журналів комунікацій і публічних записів. BDA дозволяє ефективно консолідувати ці джерела даних, надаючи комплексне уявлення про діяльність та суб'єктів, що підлягають моніторингу. [47]

Предиктивна аналітика: Застосовуючи моделі машинного навчання, BDA може передбачати потенційні майбутні порушення на основі історичних даних. Ця прогностична здатність допомагає проактивно запобігати порушенням санкцій ще до того, як вони відбудуться.

Економічна ефективність: Автоматизація процесу аналізу даних зменшує потребу в ручному моніторингу та знижує операційні витрати, пов'язані з дотриманням нормативних вимог. Системи BDA можуть обробляти та аналізувати дані більш ефективно, ніж традиційні методи, тим самим заощаджуючи ресурси та зменшуючи кількість людських помилок. [47]

Прийняття стратегічних рішень: Інформація, отримана за допомогою BDA, може бути використана для прийняття стратегічних рішень щодо політики санкцій та їх застосування. Організації можуть коригувати свої стратегії на основі даних, забезпечуючи, щоб їхні дії були ефективними та відповідали нормативним вимогам. [47]

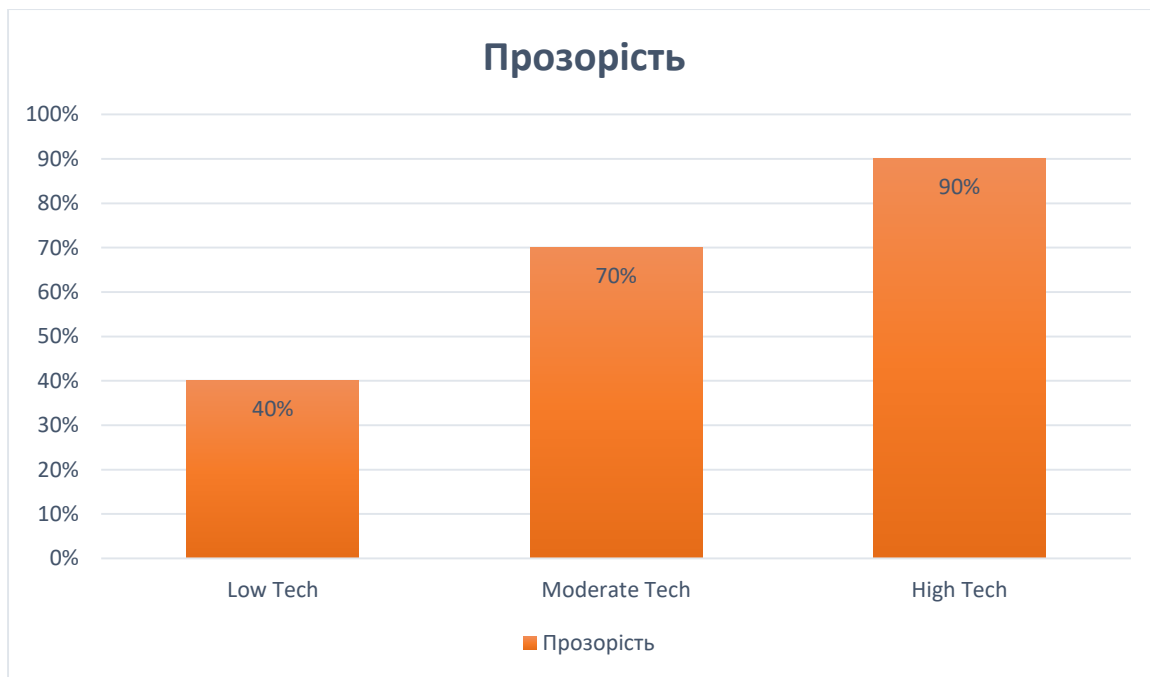

Рисунок 2.8

Джерело: складено автором на основі [47], [49]

Наведена вище діаграма ілюструє вплив впровадження технологій на прозорість моніторингу санкцій. Як видно з діаграми, зі збільшенням технологічних можливостей від низького до високого рівня спостерігається значне зростання рівня прозорості, що демонструє, як аналіз великих даних може підвищити ефективність і прозорість зусиль із забезпечення дотримання санкцій. Ця візуалізація підкреслює цінність інвестицій у передові інструменти обробки та аналізу даних для підвищення рівня дотримання санкцій та операційної ефективності. Окрім BDA, одним з можливих способів підвищення ефективності санкцій є

Геопросторові технології та супутникові знімки значно підвищують ефективність моніторингу та застосування санкцій. Ось як саме:

Супутникові знімки дозволяють здійснювати безперервне і ненав'язливе спостереження за обмеженими або важкодоступними територіями. Наприклад, під час введення санкцій проти Північної Кореї супутникові знімки відіграли вирішальну роль у моніторингу ядерних об'єктів і військових пересувань. У звіті Центру стратегічних і міжнародних

досліджень зазначено, що супутникові знімки допомогли виявити понад 20 незадекларованих ракетних баз у Північній Кореї. [49]

Геопросторові дані мають важливе значення для відстеження несанкціонованих переміщень і діяльності. Наприклад, супутникові знімки можуть виявити незареєстровані переміщення суден, на які поширюються морські санкції. Дослідження Навчального та науково-дослідного інституту ООН (ЮНІТАР) показало, що геопросторовий аналіз виявив збільшення на 45% обсягів передачі нафти з судна на судно в санкційних регіонах, що допомогло забезпечити дотримання санкцій на імпорту північнокорейської нафти. [48]

Супутникові знімки підтримують міжнародні юридичні розслідування і розслідування у сфері прав людини, надаючи конкретні докази. Під час конфлікту в суданському регіоні Дарфур супутникові знімки були використані для документування спалених сіл і масових поховань, що призвело до міжнародних санкцій проти винних. За даними Гарвардського журналу з прав людини, супутникові докази сприяли більш ніж 80% задокументованих випадків порушень прав людини у важкодоступних регіонах. [48]

4. Землекористування та моніторинг навколишнього середовища

Супутникові знімки є життєво важливими для моніторингу екологічних санкцій. Наприклад, використання супутникових даних у тропічних лісах Амазонії дозволило виявити незаконну вирубку лісів, що призвело до санкцій проти компаній і країн, які порушують природоохоронні угоди. У звіті Інституту світових ресурсів за 2020 рік підкреслюється, що геопросторовий моніторинг призвів до зниження темпів вирубки лісів на 25% на територіях, що підлягають моніторингу. [49]

Статистичний вплив геопросторових технологій

Підвищення точності: Точність моніторингу дотримання міжнародних санкцій підвищилася приблизно на 60% завдяки інтеграції геопросторових технологій та супутникових знімків. [48]

Ефективність виявлення: Використання супутникових знімків підвищило виявлення порушень санкцій на 50%, що було продемонстровано в численних тематичних дослідженнях, зокрема щодо санкцій проти Північної Кореї та забезпечення дотримання морських санкцій. [49]

Економічна ефективність: Згідно зі звітом Глобального інституту McKinsey, впровадження геопросторових технологій знизило витрати на моніторинг і правозастосування приблизно на 30%, що робить їх економічно ефективним рішенням для дотримання санкцій. [47]

Інтеграція геопросторових технологій і супутникових знімків дозволяє значно підвищити прозорість і ефективність виконання міжнародних санкцій. Ці технології надають надійні дані, які можна перевірити, що допомагають виявляти порушення, підтримувати судові процеси і забезпечувати дотримання світових стандартів.

ВИСНОВКИ

Для досягнення поставленої мети було виконано ряд завдань, які дозволили глибоко розкрити теоретичні та практичні аспекти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності через економічні санкції. Висновки, які можна зробити на основі проведеного дослідження, є наступними:

1. Теоретичні положення та принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності є комплексним і багатограним процесом, який включає в себе різні підходи та методи. Меркантилізм наголошує на важливості позитивного торговельного балансу і значної ролі держави у захисті національних інтересів через високі тарифи та інші торговельні бар'єри. Лібералізм, навпаки, пропагує мінімальне втручання держави, сприяючи вільному руху товарів і капіталу для досягнення глобальної економічної ефективності. Протекціонізм займає проміжну позицію, зосереджуючись на захисті внутрішнього ринку через регулювання імпорту та підтримку національних виробників. Ефективне регулювання передбачає врахування національних інтересів, дотримання міжнародних зобов'язань та адаптацію до глобальних економічних змін.

2. Міжнародні економічні санкції як інструмент зовнішньої політики країн.

Економічні санкції використовуються державами як невійськовий засіб впливу на інші країни. Вони можуть включати торговельні санкції, які обмежують імпорт і експорт певних товарів; фінансові санкції, які обмежують доступ до міжнародних фінансових ринків; інвестиційні санкції, які забороняють інвестиції у певні сектори економіки; технологічні

санкції, які обмежують доступ до передових технологій; та персональні санкції, які накладаються на конкретних осіб або організації. Ефективність санкцій залежить від їхньої цілеспрямованості, міжнародної підтримки та здатності чинити значний економічний тиск без нанесення надмірної шкоди цивільному населенню.

3. Основні принципи економічних санкцій та їх специфіка в міжнародних відносинах.

Законність санкцій вимагає їхньої відповідності міжнародному праву, зокрема Статуту ООН. Легітимність передбачає моральну та політичну обґрунтованість санкцій, що забезпечує широку міжнародну підтримку. Пропорційність означає, що санкції повинні відповідати масштабам і серйозності порушень, щоб мінімізувати їх негативний вплив на цивільне населення. Необхідність вказує на те, що санкції мають застосовуватися тільки тоді, коли інші засоби виявилися неефективними. Гуманність передбачає захист прав людини і запобігання гуманітарним катастрофам. Ці принципи забезпечують етичну виправданість санкцій та сприяють їхній ефективності.

4. Вплив економічних санкцій на зовнішньоекономічну діяльність країн.

Економічні санкції можуть суттєво обмежити зовнішньоекономічну діяльність, зокрема торгівлю і інвестиції. Санкції проти Росії після анексії Криму призвели до значного скорочення експорту енергоресурсів до ЄС та зниження імпорту критично важливих компонентів. Іран після відновлення санкцій у 2018 році зазнав значних втрат у нафтовому секторі, що суттєво вплинуло на його економіку. Північна Корея через міжнародні санкції втратила основні експортні ринки для вугілля та текстилю, що суттєво обмежило її економічні можливості. Санкції змушують країни шукати нових торговельних партнерів, підвищують трансакційні витрати та створюють клімат невизначеності, що стримує економічну активність.

5. Система економічних санкцій ЄС щодо третіх країн.

Європейський Союз активно використовує економічні санкції як інструмент зовнішньої політики для захисту своїх інтересів та підтримки міжнародного права. Санкції проти Росії після анексії Криму були спрямовані на обмеження доступу до фінансових ринків, заборону експорту технологій та заморожування активів. Санкції проти Ірану були спрямовані на обмеження ядерної програми країни. ЄС також застосовував санкції проти інших країн, таких як Білорусь і Сирія, з метою припинення порушень прав людини та запобігання конфліктам. Санкції ЄС є частиною ширшої стратегії, яка включає дипломатичні зусилля, гуманітарну допомогу та підтримку реформ у країнах-об'єктах санкцій.

6. Напрями підвищення ефективності міжнародних економічних санкцій.

Для підвищення ефективності санкцій необхідно забезпечити їх багатосторонність, що підвищує їх вплив і ускладнює обхід. Важливо враховувати економічну взаємозалежність між країнами, що допомагає максимізувати ефективність санкцій. Сучасні технології відкривають нові можливості для санкцій, зокрема кіберсанкції, які спрямовані на цифрові активи та передачу технологій. Етичність санкцій також повинна бути пріоритетом, щоб мінімізувати їх негативний вплив на цивільне населення. Розробка більш точних і пропорційних санкційних стратегій, а також посилення міжнародної співпраці у питаннях санкцій є ключовими напрямками для підвищення їхньої ефективності.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що економічні санкції залишаються важливим інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Вони мають потенціал для досягнення значних політичних змін, але потребують ретельного планування, аналізу та міжнародної співпраці для максимізації їхньої ефективності та мінімізації негативних наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Global Political Economy [Електронний ресурс] / Gilpin R. // Princeton University Press. – 2011. – URL: <https://www.perlego.com/book/734133/global-political-economy-understanding-the-international-economic-order-pdf>.
2. International Economics: Theory and Policy 9th ed. [Електронний ресурс] / Krugman P., Obstfeld M. // Library of Congress. – 2012. – URL: <https://cdn.prexams.com/8978/International%20Economics%20Theory%20and%20Policy%20Book%209th%20Edition.pdf>
3. Smith, Adam. The Wealth of Nations [Електронний ресурс] / Hackett Publishing Company. – 1993. – URL: https://www.google.com.ua/books/edition/The_Wealth_of_Nations/0ctgDwAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=inauthor:%22Adam+Smith%22&printsec=frontcover
4. Yatsenko O. The productive capacity of countries through the prism of sustainable development goals: challenges to international economic security and to competitiveness / O. Osaulenko, O. Yatsenko, N. Reznikova, D. Rusak, V. Nitsenko // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2020. – P. 492-499. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207214>
5. Economics [Електронний ресурс] / Samuelson Paul // Business & Economics. – 2001. – URL: https://books.google.com.ua/books/about/Economics.html?id=jqkrAAAAYAAJ&redir_esc=y

6. Закон України Про зовнішньоекономічну діяльність від 31.12.2023(чинний)[Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
7. The Law and Policy of the World Trade Organization [Електронний ресурс] / Van den Bossche, P., Zdouc, W. – 2017. – URL: <https://www.perlego.com/book/3545593/the-law-and-policy-of-the-world-trade-organization-text-cases-and-materials-pdf>
8. Protectionism [Електронний ресурс] / Bhagwati, J. – 1988. – URL: https://books.google.com.ua/books/about/Protectionism.html?id=09eSEcXZfMgC&redir_esc=y
9. Yatsenko O. Priority formats of trade integration of countries. / Tsygankova T. M., Obolenska T. Y., Yatsenko O. M., Lyskova L. M., Sovenko O. I. // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2020. – URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215601>
10. Tax Policy for Developing Countries [Електронний ресурс] / Howell Zee, Vito Tanzi. – 2001. – URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues27/>
11. Economic Sanctions Reconsidered [Електронний ресурс] / Gary Clyde Hufbauer, Jeffrey J. Schott, Kimberly Ann Elliott, Barbara Oegg. – 2009. – URL: <https://www.piie.com/bookstore/economic-sanctions-reconsidered-3rd-edition-paper>
12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
13. Державна митна служба України [Електронний ресурс] – URL: : <https://customs.gov.ua/>
14. Міністерство економіки України [Електронний ресурс] – URL: <https://www.me.gov.ua/>
15. Міністерство цифрової трансформації України [Електронний ресурс] – URL: <https://thedigital.gov.ua/>

16. Майкл Портер Конкурентні переваги націй [Електронний ресурс] / Майкл Портер. – 2019. – URL: <https://nashformat.ua/products/konkurentna-perevaga.-yak-dosyagaty-stabilno-vysokyh-rezultativ-709286>
17. Дені Родрік Парадокс глобалізації [Електронний ресурс] / Дені Родрік. – 2014. – URL: <https://kniga.biz.ua/ua/book-paradoks-globalizatsii-demokratiia-i-budushchee-mirovoi-ekonomiki-003924.html>
18. Закон України "Про санкції". Редакція від 08.03.2024(чинний) [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>
19. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України (РНБОУ). – URL: <https://www.rnbo.gov.ua>
20. Офіційний сайт Управління з контролю за іноземними активами США (OFAC). – URL: <https://ofac.treasury.gov>
21. George Lopez, Smart Sanctions [Електронний ресурс] / George Lopez // Rowman & Littlefield – 2002. – URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Smart_Sanctions/tuz-eZUQapQC?hl=en&gbpv=1&printsec=frontcover
22. Yatsenko O. The impact of global risks on the world trade and economic environment. / Yatsenko O., Nitsenko V., Mardani A., Tananaiko T. // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2018. – 435-444. – URL: <http://fkd.org.ua/article/view/154279>
23. Christopher Hill, Michael Smith International Relations and the European Union [Електронний ресурс] / Christopher Hill, Michael Smith. – 2014. – URL: <https://global.oup.com/academic/product/international-relations-and-the-european-union-9780192897343?cc=us&lang=en&>
24. Richard N. Haass. Economic Sanctions: Too Much of a Bad Thing [Електронний ресурс] / Richard N. Haass. – 1998 – URL:

<https://www.brookings.edu/articles/economic-sanctions-too-much-of-a-bad-thing/>

25. John Baylis, Steve Smith, Patricia Owens. The Globalization of World Politics: An introduction to International Relations [Электронный ресурс] / John Baylis, Steve Smith, Patricia Owens. // OUP Oxford. – 2014. – URL: https://www.google.com.ua/books/edition/The_Globalization_of_World_Politics/kH0oAgAAQBAJ?hl=en&gbpv=1&printsec=frontcover
26. Yatsenko O.M Free trade agreements in the world trade system: benefits and models. / Tsygankova T.M., Yatsenko O.M., Tananaiko T.S., Solodkovska G.V., Olefirenko V.V., Ishchenko A.V. // Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice, 172–181. – 2022. – <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3925>
27. Sanctions against Russia [Электронный ресурс] // Bruegel. Institute – URL: <https://www.bruegel.org/analysis/sanctions-against-russia-will-worsen-its-already-poor-economic-prospects>
28. Peterson Institute for International Economics [Электронный ресурс] – URL: <https://www.piie.com>
29. Energy Information Administration [Электронный ресурс] – URL: <https://www.eia.gov>
30. The Sanctions weapon [Электронный ресурс] / International Monetary Fund. – 2022. – URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/06/the-sanctions-weapon-mulder>
31. Human Rights Watch, Inc. [Электронный ресурс] – URL: <https://www.hrw.org>
32. Coal embargo Korea [Электронный ресурс] / Reuters. – 2020. – URL: <https://www.reuters.com/article/idUSKBN28I2D7/>

- 33.UN Sanctions [Електронний ресурс] / NKNews. – 2024. – URL: <https://www.nknews.org/2024/05/un-sanctions-monitors-conclude-north-korean-ballistic-missile-struck-ukraine/>
- 34.The 38 North Project [Електронний ресурс] – URL: <https://www.38north.org>
- 35.The World Bank Data [Електронний ресурс] – URL: https://www.worldbank.org/en/home?cid=ECR_GA_worldbank_EN
- 36.Iran sanctions [Електронний ресурс] / BROOKINGS. – 2009. – URL: <https://www.brookings.edu/articles/iran-sanctions-options-opportunities-and-consequences/>
- 37.The Invisible War: The United States and the sanctions against Iraq [Електронний ресурс] / Joy Gordon. – 2010. – URL: https://books.google.com.ua/books/about/Invisible_War.html?id=0Z1dyiDeRhUC&redir_esc=y
- 38.Bank of Korea Monetary [Електронний ресурс] – URL: https://www.bis.org/mc/currency_areas/kr.htm
- 39.General framework for EU sanctions [Електронний ресурс] / EUR-Lex. – 2023. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/general-framework-for-eu-sanctions.html>
- 40.EU sanctions tracker [Електронний ресурс] / European commission – URL: <https://data.europa.eu/apps/eusanctionstracker/>
- 41.EU Sanctions map [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>
- 42.Пробоїни у санкціях [Електронний ресурс] // Forbes UA. – 2023. – URL: <https://forbes.ua/money/proboini-u-sanktsiyakh-forbes-viyavivshcho-kraini-es-ta-ssha-anomalno-zbilshili-eksport-do-susidiv-rosii-yak-ukraina-boretsya-z-reeksportom-do-rf-16082023-15437>
- 43.Sanctions on Russia may not be working, we now know why [Електронний ресурс] // Berit Lindeman and Ivar Dale. – 2023 – URL:

<https://www.aljazeera.com/opinions/2023/6/5/sanctions-on-russia-may-not-be-working-we-now-know-why>

44. Russia's war on Ukraine [Электронный ресурс] // European Commission website. – 2024. – URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/topics/russia-s-war-on-ukraine/>
45. EU Increases Russia-Related Restrictions and Expands Anti-Circumvention Measures in 11th Package of Sanctions [Электронный ресурс] // Skadden. – 2023. – URL: <https://www.skadden.com/insights/publications/2023/07/eu-increases-russia-related-restrictions>
46. Smugglers' secrets: How Russia can beat EU sanctions [Электронный ресурс] // Politico. – 2022. – URL: <https://www.politico.eu/article/smuggler-secret-russia-beat-eu-sanction/>
47. Data and Analytics: Why does it matter and where is the impact? [Электронный ресурс] // McKinsey & Company. – 2015. – URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/data-and-analytics-why-does-it-matter-and-where-is-the-impact>
48. Privacy and Veracity Implications of the Use of Satellite Imagery [Электронный ресурс] // Harvard Law Journals. – 2023. – URL: <https://journals.law.harvard.edu/hrj/2023/11/privacy-and-veracity-implications-of-the-use-of-satellite-imagery-from-private-companies-as-evidence-in-human-rights-investigations/>
49. Actions Needed to Better Use Commercial Satellite Imagery and Analytics [Электронный ресурс] // US GAO. – 2022. – URL: <https://www.gao.gov/assets/gao-22-106106.pdf#:~:text=URL%3A%20https%3A%2F%2Fwww.gao.gov%2Fassets%2Fgao>

Додаток А

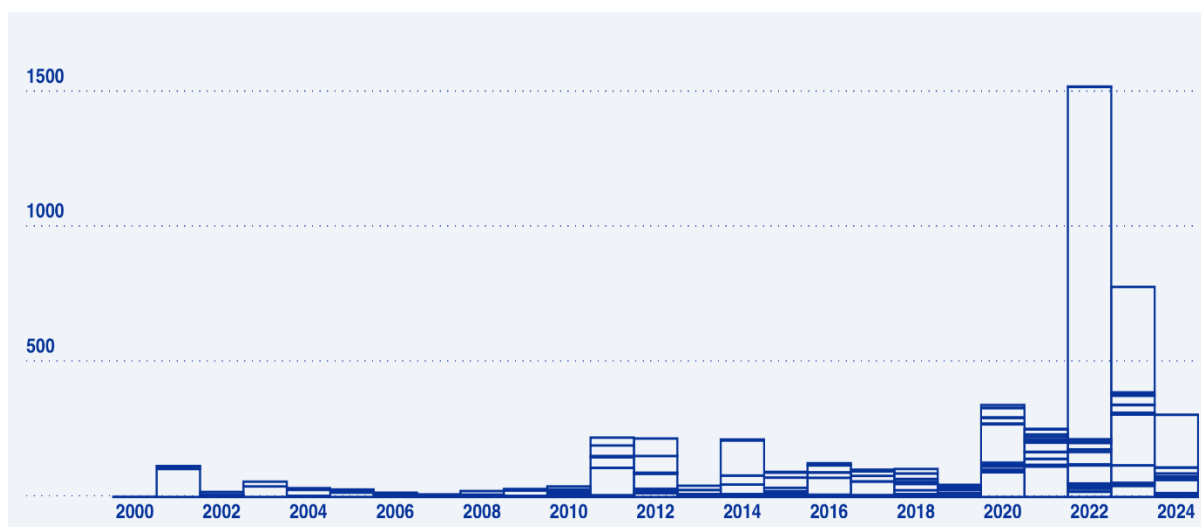
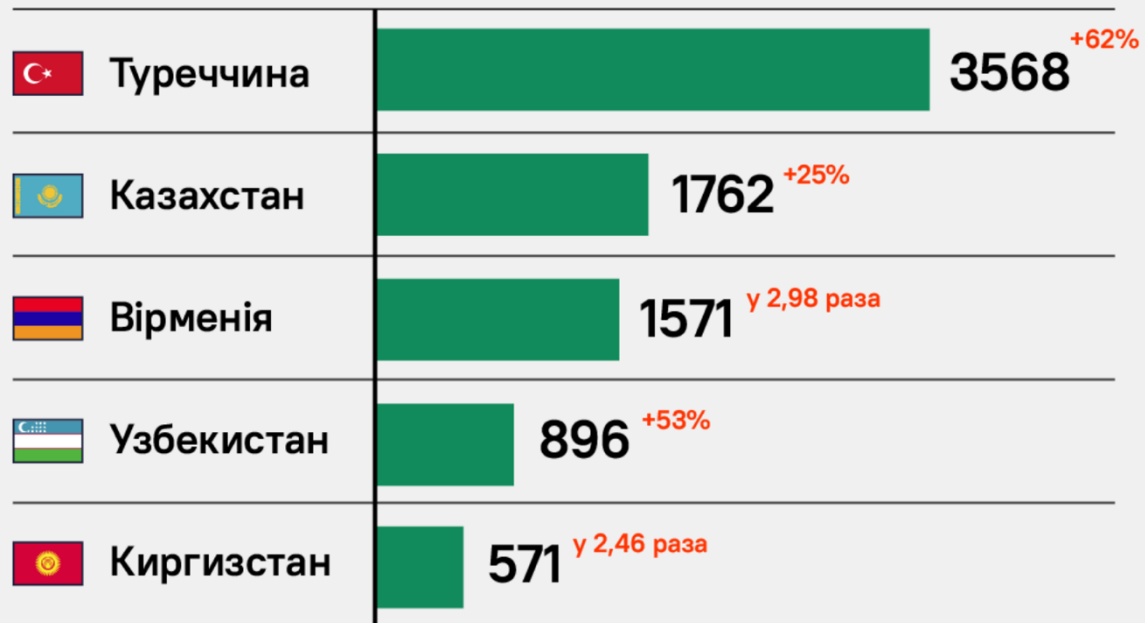

Рисунок А.1 Кількість санкційних режимів ЄС

Джерело [37]

Forbes | Лідери зростання експорту

**Топ-5 країн, які наростили експорт у РФ
2022 року порівняно з 2021 роком***

■ \$ млн

* На першому місці в абсолютному вираженні йде Китай (плюс \$8,57 млрд), але відсотково експорт країни до РФ збільшився лише на 13%

Джерело: UN Comtrade

Рисунок Б.1

Джерело [39]

КОРОТКИЙ ЗВІТ ПОДІБНОСТІ

Ім'я користувача:
Міжнародної торгівлі і маркетингу Сандул Марія

ID перевірки:
1016307812

Дата перевірки:
01.06.2024 15:44:06 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
01.06.2024 15:49:59 EEST

ID користувача:
100005724

Назва документа: Беримець Д.В. Економічні санкції в системі державного регулювання зовнішньоекономічн...

Кількість сторінок: 59 Кількість слів: 10973 Кількість символів: 84205 Розмір файлу: 242.96 KB ID файлу: 1016104227

2.92% Схожість

Найбільша схожість: 0.42% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1005981960)

1.59% Джерела з Інтернету 322 Сторінка 61

2.42% Джерела з Бібліотеки 354 Сторінка 62

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 2